

20 jaar Alles voor de stad

Concept

Verkiezingsprogramma Haagse Stadspartij 2018-2022

Inleiding - 20 jaar Alles voor de stad

Dé lokale partij die durft en doet

De Haagse Stadspartij is twintig jaar geleden ontstaan vanuit diverse sociale bewegingen, actiegroepen en maatschappelijke organisaties in de stad. De oprichting van de Haagse Stadspartij kwam voort uit onvrede over de bestuurlijke cultuur in de Haagse gemeentepolitiek, waar de landelijke partijen de stad bestuurden. De Haagse Stadspartij wilde het anders doen met lokale politiek van onderop: niet de partijbelangen, maar de stad centraal. Hagens de sleutels van de stad teruggeven door ervoor te knokken dat zij meer inspraak en directe invloed op het beleid kunnen uitoefenen. Inmiddels zijn we uitgegroeid tot de oudste en grootste lokale partij van de stad. De idealen van waaruit we de Haagse Stadspartij ooit oprichtten vormen nog altijd de kern van onze politiek. Na jaren oppositie voeren waren we de afgelopen vier jaar voor het eerst onderdeel van de coalitie Dat was een unieke ervaring en we hebben met vallen en opstaan veel geleerd. We hebben onze nek uitgestoken en soms vuile handen gemaakt. Maar ook zijn we ontzettend trots op wat we hebben bereikt. We hebben zware en politiek omstreden onderwerpen vlot getrokken en in goede banen weten te leiden. Zoals de ontwikkeling van het Spuikwartier, de bomen op de Laan van Meerdervoort en de opvang van vluchtelingen en statushouders tijdens de vluchtelingen crisis. De bouw van betaalbare woningen is weer op gang gekomen en na jaren van bezuinigingen wordt er weer geïnvesteerd in zorg, armoedebestrijding, cultuur en bibliotheken.

Het meest trots zijn we op de nieuwe manier waarop de gemeente en de politiek in Den Haag zijn gaan werken. Niet meer vanuit het stadhuis, maar van onderop, samen met de stad. De Haagse Stadspartij heeft het begrip Haagse Kracht geïntroduceerd en met resultaat. Buitenplaats Ockenburgh, de wooncoöperatie Roggeveenstraat, broedplaatsen als Maakhaven en de Besturing en de Agenda Ruimte voor de Stad zijn voorbeelden die met Haagse Kracht tot stand zijn gekomen. We zien dat de gemeente Den Haag hard werkt om de burgers weer centraal zetten, maar we hebben nog een lange weg te gaan. De heersende bestuurscultuur verander je niet snel en we kunnen het niet alleen. Gelukkig zien we dat veel groepen bewoners zelf en vaak in coöperatief verband zaken gaan organiseren. De burger neemt langzaam de macht terug en laat de overheid, het bedrijfsleven en alle andere instituten die in de samenleving actief zijn weer voor hem of haar werken. Dat is radicale democratie en dat is waar de Haagse Stadspartij voor staat: Gelijkwaardigheid en invloed op alle niveaus. Sociaal, economisch, cultureel en maatschappelijk. Het heeft even geduurd en we zijn er nog lang niet, maar we zijn apetrots op wat er dankzij de Haagse Stadspartij in gang is gezet. We willen dit graag voortzetten, samen met alle Hagens die mee willen knokken om de meest bijzondere stad van de wereld te blijven.

Dé groene en duurzame partij

De klimaatverandering en andere milieuproblemen stellen ons ook op lokaal niveau voor grote De klimaatverandering en andere milieuproblemen stellen ons ook op lokaal niveau voor grote uitdagingen. Omdat het bij milieu en duurzaamheid gaat over onze meest basale behoeften. Over hoe we nog veilig kunnen wonen, over voldoende en goed voedsel, schone lucht en water; over energie en de beschikbaarheid van belangrijke grondstoffen om de economie draaiende te houden. Maar ook over behoud van ons groen en de biodiversiteit. Om grote problemen in de toekomst te voorkomen voor de generaties na ons moeten er nu drastische maatregelen genomen worden. Voor iedereen en niet alleen voor een draagkrachtige, hoogopgeleide bovenlaag.

Dé cultuurpartij van de stad

De Haagse Stadspartij is dé cultuurpartij van de stad. We investeren niet alleen in grote theaters, maar juist ook in broedplaatsen, bibliotheken en cultuur in de wijken. We hebben de afgelopen periode veel nieuwe broedplaatsen geopend, het Openluchttheater in het Zuiderpark heropend, structureel extra geld voor cultuur geregeld, veel nieuwe initiatieven een kans gegeven in het

Kunstenplan en de dance- en uitgaansscene met zichtbaar resultaat ondersteund. We willen dat de komende periode met volle kracht voortzetten en veel extra geld investeren in cultuur zodat het cultuurbudget weer op het niveau komt van voor de bezuinigingen. We doen dat omdat kunst en cultuur ons samenbrengt, ons ontroert, ons een spiegel voorhoudt, ons laat wegdromen, ons nieuwe ideeën brengt en onze geesten verruimt.

Dé sociale partij

Verder staat sociale rechtvaardigheid centraal in dit programma. Op het gebied van huisvesting, werk, inkomen, het bestrijden van armoede en zorg trekken we alles uit de kast. We doen dat op zo'n manier dat tegelijkertijd de segregatie wordt bestreden. Er zullen veel meer woningen gebouwd moeten worden en vooral betaalbare en duurzame. De aanwezigheid en spreiding van voldoende betaalbare woningen in de stad – ook in de duurder wijk - is daarin een belangrijke opgave. Feit is dat er nogal wat mensen in deze stad wonen, die niet tot de geslaagde bovenlaag behoren en dagelijks moeten overleven. Veel mensen zijn ziek, in de war, werkloos, worden gediscrimineerd of voelen zich gemengeld door de overheid en komen niet uit de schulden of andere narigheid. Juist voor deze grote diverse groep mensen willen we opkomen en hebben we concrete maatregelen die hen vooruit helpen. Met alleen sociale maatregelen komen we er niet, er zal ook hard gevochten moeten worden om racisme, seksisme en andere vormen van uitsluiting te bestrijden.

Dé partij van de transitie

We staan voor grote uitdagingen in deze stad. De energietransitie, de verduurzaming, de kloof tussen rijk en arm, de polarisatie tussen bevolkingsgroepen, de mismatch op de arbeidsmarkt en de bevolkingsgroei stellen ons allemaal voor enorme opgaves. Cruciaal daarbij is dat we al die uitdagingen in samenhang en democratisch met elkaar aanpakken. Een integrale transitie waarbij de burgers weer het gevoel krijgen dat de stad en democratie hen dient in plaats van in de weg zit: Den Haag wordt weer van ons.

Verantwoording

Dit verkiezingsprogramma is opgesteld door de programmacommissie van de Haagse Stadspartij (Peter Bos, Juliette Santegoeds, Joeri Oudshoorn en Sanne van der Gaag). De inhoud van het verkiezingsprogramma is tot stand gekomen in samenspraak met leden en met alle dank aan input vanuit betrokken Haagse organisaties.

Inhoudsopgave

<u>Hoofdstuk 1 - Stadsontwikkeling en wonen in een leefbare stad.....</u>	p.5
<u>Hoofdstuk 2 - Groen, klimaat, duurzaamheid en dierenwelzijn.....</u>	p.8
<u>Hoofdstuk 3 – Kunst en cultuur in een bruisende stad.....</u>	p.11
<u>Hoofdstuk 4 - Economie, werk en inkomen.....</u>	p.14
<u>Hoofdstuk 5 - Onderwijs en studentenstad.....</u>	p.17
<u>Hoofdstuk 6 – Zorg, welzijn en sport.....</u>	p.19
<u>Hoofdstuk 7 – Verkeer, vervoer en mobiliteit.....</u>	p.22
<u>Hoofdstuk 8 – Sociale en inclusieve stad.....</u>	p.24
<u>Hoofdstuk 9 – Democratisch bestuur.....</u>	p.27
<u>Hoofdstuk 10 – Financiële bijlage (nog nader in te vullen).....</u>	p.30

Hoofdstuk 1 - Stadsontwikkeling en wonen in een leefbare stad

De groei van de steden is wereldwijd, ook in de Randstad blijven de grote steden nieuwe bewoners en bedrijven aantrekken. De trend dat er steeds meer alleenwonenden komen zet door. Om te voorkomen dat de groei aan de markt wordt overgelaten en er excessen op de woningmarkt ontstaan ontkomt Den Haag er niet aan om deze groei in goede banen te leiden. Dat doen we door samen met de stad te zoeken naar oplossingen. De betrokkenheid, kennis en ideeën van bewoners en deskundigen worden in een vroeg stadium opgepikt. Door bewoners vanaf het begin mee te laten praten ontstaat veel draagvlak en betere plannen.

A. Stadsontwikkeling

Voor de Haagse Stadspartij is het essentieel dat de groei plaatsvindt binnen de bestaande stad en niet ten koste gaat van het groen in en rond de stad of van het cultuurhistorisch erfgoed. In de eerste plaats willen we leegstaande kantoren, kerken, scholen, bedrijfspanden, verzorgingscentra en winkels verbouwen tot woningen om de bevolkingsgroei op te vangen, daarnaast willen we duurzaam verdichten rond knooppunten van openbaar vervoer. De woningbouw kan meer in overleg met de regio plaatsvinden, omdat ook daar nog veel mogelijkheden zijn om te bouwen. Hoogbouw kan alleen als het goed is vormgegeven, met levendige plinten en op een beperkt aantal geschikte plekken. Zo sluiten we hoogbouw uit in beschermde stadsgezichten, langs de kust en in en rond parken en natuur. Verdichting biedt veel kansen als we uitgaan van nieuwbouw in 6 tot 8 lagen hoog. Het gebied achter het Centraal Station kan een nieuw stadsdeel worden als de treinsporen onder de grond verdwijnen.

Voorwaarden aan de groei

De groei van de stad kan alleen een succes worden als de leefbaarheid niet in het gedrang komt. Daarvoor is het essentieel dat de stad transformeert van een autostad naar een stad voor de fietser en de voetganger. Ook zal de groei hand in hand moeten gaan met een verdere vergroening en verduurzaming. Verder dient er voldoende ruimte te zijn voor nieuwe bedrijven en voorzieningen. En last-but-not-least dienen we inclusief te bouwen zodat de stad ook op sociaal gebied sterk en divers blijft. De gevaren van gentrificatie en speculatie worden met een stevige grondpolitiek bestreden. Zo houden we het erfpachtbeleid ongewijzigd. Met het in erfpacht houden van de grond houdt de gemeente grip op de stad. Het in erfpacht uitgeven van gebouwen doen we alleen als het gaat om maatschappelijke initiatieven.

Zelfinitiatief

Als het gaat om bouwen en wonen willen we zelfinitiatief en zelfbeheer van en door bewoners voorop stellen. Dit gaan we doen door meer zelfbouw en particulier opdrachtgeverschap bij particuliere woningen en door meer wooncoöperaties bij huurwoningen. Het beleid om kluswoningen en bouw kavels door bewoners en bouwgroepen zelf te laten ontwikkelen wordt de komende jaren verder uitgebouwd. De gemeente zorgt daarbij voor deskundige begeleiding. De bijzondere Haagse aanpak met gemeentelijke financiering voor mensen met lage inkomens ('Ik Bouw Betaalbaar') wordt uitgebreid. Huurders dienen meer zeggenschap te krijgen en worden gestimuleerd om wooncoöperaties op te richten zoals in de Roggeveenstraat. Daarbij willen we ook jonge Haagse architecten en bouwbedrijfjes meer kansen bieden.

Leegstand en speculatie bestrijden

Huizen zijn om in te wonen, niet om mee te speculeren. Leegstand wordt met kracht aangepakt met een leegstandsverordening en strikte handhaving van de erfpachtvoorwaarden. Opzettelijke en langdurige leegstand van panden is onacceptabel. Kraakpanden worden niet ontruimd als de eigenaar geen uitvoerbare plannen heeft. Het verwaarlozen van panden wordt steviger aangepakt o.a. door de Pandbrigade. De achterstanden in onderhoud en renovatie van bestaande woningen worden weggewerkt met veel aandacht voor een gezond binnenklimaat en aanpak van de vocht- en schimmelproblematiek. Sloop van woningen proberen we tot een minimum te beperken. Iedere

bewoner van een sociale woning krijgt bij sloop een garantie op terugkeer in een betaalbare woning in de buurt.

Duurzaam bouwen en renoveren

Om te voldoen aan het klimaatverdrag van Parijs en de opwarming van de aarde tegen te gaan zal fossielvrij, klimaatbestendig en gasloos gebouwd moeten worden en moeten nieuwe hernieuwbare energiebronnen ontwikkeld worden. De bestaande woonvoorraad zal in een wijkgerichte aanpak versneld verduurzaamd gaan worden met isolatie en duurzame energievoorziening. Met deze aanpak kunnen hele straten en buurten in een keer worden aangepakt, zodat individuele huiseigenaren zich gesteund weten, maar wel met voldoende keuzevrijheid. Mensen met een laag inkomen hebben steeds meer moeite met het betalen van de energierekening. Daarom willen we dat de verduurzaming met eerlijke financiële regelingen gepaard gaat in nauwe samenwerking met de netbeheerders en energieleveranciers.

Openbare ruimte

We willen een stadslandschapsarchitect die er voor gaat zorgen dat de openbare ruimte meer kwaliteit gaat bieden. De openbare ruimte en de pleinen worden waar mogelijk vergroend en ontsteend. In het gemeentelijk onderhoud van het groen en de openbare ruimte zijn grote achterstanden ontstaan. Veel wijken verloederen en dienen met spoed aangepakt te worden. Daarom is het hard nodig om veel nieuwe banen te creëren om dit onderhoud aan te pakken en de wijken leefbaar te houden. In de hele stad komen ondergrondse afvalcontainers voor het gescheiden inleveren van afval. We gaan voor pilots met leefstraten, naar voorbeeld van Amsterdam en Utrecht waardoor mensen veel meer buiten kunnen vertoeven en kinderen veilig kunnen spelen. De openbare ruimte zal ook meer gaan uitnodigen om voor ontmoeting te zorgen met bankjes, schaaktafels, speeltoestellen etcetera. Ook staan we straatmuziek en streetart volop toe in de stad. Initiatieven om woonerven te realiseren, of Parking Days en Straatspeeldagen te organiseren juichen we toe.

Gebiedsontwikkeling

Scheveningen blijft gespaard van hoogbouw en er komen geen grootschalige nieuwe attracties bij zo lang de verkeersproblemen niet zijn opgelost. De resterende nieuwbouw op het Norfolkterrein wordt gecancelld en het Zuiderstrandtheater blijft zo lang mogelijk in gebruik. Het stille strand blijft stil. Het Noorderstrand en het Zuiderstrand blijven gevrijwaard van bebouwing. De achterliggende duinen (Westduinpark, Solleveld, Meijendel) zijn als Natura 2000-gebied streng beschermd. De proef met strandhuisjes op het Zuiderstrand wordt beëindigd. De Vlietzone heeft een landgoederen karakter en is een belangrijk open, groen en waterrijk gebied. De Vlietzone willen we ontwikkelen met behoud van de groene buffer. De Binckhorst is in ontwikkeling en dient haar rauwe industriële karakter te behouden. De bestaande bedrijven, bijzondere kwaliteiten en de jonge culturele initiatieven in de Binckhorst moeten we koesteren zoals geformuleerd in de Kernwaarden van de Binckse Krach. Het bedrijventerrein Zichtenburg-Kerketuinen-Dekkershoek (ZKD) kan het voorbeeld van de Binckhorst volgen en zich organisch gaan ontwikkelen door in leegstaande panden broedplaatsen en creatieve ondernemers te vestigen en ruimte te bieden aan nieuwe woon-werkinitiatieven.

Omgevingswet

Met de nieuwe Omgevingswet verdwijnt in de toekomst het bestemmingsplan. Het is van groot belang dat met deze nieuwe wet bewoners en lokale initiatiefnemers voldoende regie en grip krijgen op hun eigen leefomgeving. En dat gestuurd wordt op de maatschappelijke bijdrage van bouwplannen. Burgerinitiatieven krijgen voorrang boven initiatieven van grote marktpartijen. Bijvoorbeeld met voorkeursregelingen voor burgers bij verkoop van gemeentelijke grond en vastgoed. De nieuwe Omgevingswet biedt ook de kans om de gemeentelijke organisatie op de schop te nemen. Het huidige verkokerde model van verschillende diensten bij de gemeente en de kloof tussen beleid en uitvoering leidt tot veel problemen. De nieuwe gemeentelijke organisatie dient

voortaan samen met de bewoners en ondernemers op te trekken, dient wendbaar te zijn, volledig transparant te werken en mag geen informatie achterhouden.

Erfgoed

De monumentenlijst wordt herijkt en uitgebreid met tientallen karakteristieke panden die nu nog onbeschermd zijn zoals de Pier en het industrieel erfgoed in de Binckhorst. Er komt onderzoek naar de mogelijkheid om de Bomen-, Bloemen-, Heester- en Vruchtenbuurt aan te wijzen tot beschermd stadsgezicht. Leegkomende kerken worden zoveel mogelijk gespaard van sloop en in samenspraak met wijkbewoners wordt gezocht naar herbestemming. Renovatie van verouderde schoolgebouwen wordt bevorderd door een betere subsidieregeling. Ook ons kostbare bodemarchief willen we met respect bewaren en daarom blijven we investeren in archeologie.

B. Wonen

Wonen is een eerste levensbehoefte en een belangrijk mensenrecht. Dit houdt in dat woonruimte voor iedereen beschikbaar en betaalbaar dient te zijn. Door het Kabinetsbeleid (verhuurdersheffing en nieuwe Woningwet), de bevolkingsgroei en beperkingen bij wooncorporaties nemen de wachtlijsten voor een sociale huurwoning weer toe.

Sociaal wonen

De Haagse Stadspartij wil dat de kernvoorraad sociale woningen op peil blijft en houdt vast aan de afspraak dat minimaal 30% van alle nieuwbouw bereikbaar moet zijn voor lagere inkomens. Minimaal 70% van alle sociale woningen moet beschikbaar blijven voor de laagste inkomens met een huur onder de eerste aftoppingsgrens (in 2017: € 592,55). Met het loslaten van de parkeernorm kan sociale woningbouw goedkoper worden. De bouw van middel-dure huurwoningen wordt gestimuleerd waarbij de betaalbaarheid langjarig verzekerd dient te zijn. De verkoop van sociale woningen aan de markt moet stoppen. Desnoods koopt de gemeente deze panden op om ze te behouden voor de doelgroep of in te zetten voor kluswoningprojecten.

Woonlastenproblematiek

De woonlasten blijven stijgen en door schuldenproblematiek raken veel mensen dakloos. Ook daarom dient de overheid weer meer grip op de particuliere huurmarkt te krijgen. De Haagse Stadspartij wil jongeren en studenten actief ondersteunen om de hoge huren van kamers tegen te gaan. Kamerverhuurders en huisjesmelkers die over de schreef gaan worden actief aangepakt. Jongeren worden actief geïnformeerd over de mogelijkheid om te hoge kamerhuur voor te leggen aan de Huurcommissie. Uitbuiters op de woningmarkt zullen stevig aangepakt worden. Huisuitzetting door schulden wordt door proactief handelen van de gemeente en de corporaties voorkomen, waarbij de gemeente de regie krijgt. De Haagse Stadspartij wil dat er meer passende woonruimte komt voor voormalig dak- en thuislozen zodat de uitstroom uit Beschermd Wonen en de Maatschappelijk Opvang goed op gang komt. De voorrangregeling voor mensen met een medische of sociale urgentie gaat ook gelden voor daklozen. Emptynesters (ouderen waarvan de kinderen het huis uit zijn) kunnen door de gemeente verleid worden om kleiner te gaan wonen. De verhuur van woningen via platforms als AirBnB mag niet ten koste gaan van de woonvoorraad.

Segregatie

Den Haag is de meest gesegregeerde grote stad van Nederland. We hebben veel rijke wijken en veel arme wijken. Het opgroeien in een arme wijk betekent een hoog risico op armoede, slechte gezondheid, gebroken gezinnen, criminaliteit en werkloosheid. De Haagse Stadspartij wil dit doorbreken door ook in rijkere wijken betaalbare woningen te realiseren. Het feit dat meer draagkrachtige bewoners in een goedkope woning in armere wijken willen blijven wonen (scheef wonen) is goed voor de menging en geen probleem. Ook moeten kansen worden benut om in wijken met veel sociale woningbouw ook duurdere woningen toe te voegen, zodat doorstroming in de eigen wijk mogelijk is.

Diversiteit

De stad zou aan alle woonvormen en doelgroepen plek moeten bieden. Mengvormen tussen bijvoorbeeld studenten en statushouders (co-housing) worden sterk gestimuleerd. Met Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) en Groepswonon kunnen meer woongemeenschappen worden gerealiseerd. Vooral voor oudere bewoners is dit vaak een uitkomst. Het is daarbij belangrijk dat CPO's niet worden weggedrukt door marktpartijen. Het aantal alleenstaanden, studenten en ouderen neemt toe. Dit betekent een toenemende vraag naar kleine woningen. Den Haag blijft haar verantwoordelijkheid nemen als het gaat om het opvangen van vluchtelingen en huisvesten van statushouders. De woonrechten van Roma, Sinti en woonwagenbewoners dienen te worden gerespecteerd. De wachtlijsten voor een woonwagenstandplaats worden weggewerkt.

Bij woonvormen waar in de praktijk geen sprake is van een gezamenlijk huishouden of mensen samenwonen om voor elkaar te zorgen zal de kostendelersnorm niet worden toegepast. Er komen meer nulredenwoningen beschikbaar voor ouderen en mindervaliden. De aantrekkelijkheid van woonwijken kan worden vergroot door milieuvriendelijke bedrijvigheid in woonwijken toe te staan en de sociale-, horeca- en culturele voorzieningen in de wijk te stimuleren. Dit mag echter niet leiden tot overmatige overlast die ten koste gaat van het woongenot. Grotere woningen voor gezinnen kunnen worden gerealiseerd door het behoedzaam optoppen en samenvoegen van bestaande woningen. Er wordt zorgvuldig omgegaan met het splitsen van woningen in kwetsbare wijken om woningspeculatie, overlast en gentrificatie tegen te gaan. De zeggenschap van VvE's bij splitsing en dakopbouwen wordt vergroot en er komen strengere eisen voor geluidsisolatie bij splitsing.

Hoofdstuk 2 – Groen, klimaat, duurzaamheid en dierenwelzijn

De Haagse Stadspartij pleit ervoor dat Den Haag een klimaatbestendige, waterrobuuste, duurzame en supergroene stad wordt.

A. Klimaat

Den Haag is in 2030 klimaatneutraal én committeert zich aan het streven uit het klimaatakkoord van Parijs dat de wereld niet verder opwarmt dan 1,5 graden. Dit betekent ook dat er nog maar een beperkte hoeveelheid CO₂ uitgestoten mag worden. In juni 2017 sloten we met zeven andere partijen een klimaatpact: Den Haag klimaatneutraal in 2030. De Haagse Stadspartij neemt dit klimaatpact integraal over in haar verkiezingsprogramma (zie aparte bijlage).

Steden nemen de leiding bij klimaat

We gaan van fossiele naar duurzame energie. Geen gasketels, geen restwarmte uit Rotterdam, maar wel zonneboilers en warmtepompen. Waar we met een centraal warmtenet werken doen we dat alleen met voeding van duurzame bronnen (aardwarmte) en bij voorkeur met lage temperaturen (30-60 graden). Per woning zoeken we naar het beste evenwicht tussen warmteverlies beperken (isoleren) en warmte toevoegen (duurzame bronnen). Ook gaan we investeren in seizoensopslag van energie. Warmte-Koudeopslag in verschillende vormen is daarvoor zeer geschikt. Het is goed dat steden de leiding nemen in de energietransitie. Dat is ook goed voor een bredere economische basis in Den Haag, voor de werkgelegenheid en de lokale economie.

Coöperatieve samenwerking

Door de overgang van fossiele naar duurzame energieoplossingen kunnen burgers de energievoorziening in eigen hand nemen. Bewoners kunnen ervoor kiezen om de transitie samen aan te pakken, per portiek, flat, straat of wijk.

Energie wordt variabel in vraag en aanbod

De Haagse Stadspartij wil dat prijzen voor duurzame energie zo snel mogelijk flexibel worden en meebewegen met vraag en aanbod. Bij warmte doen we dat lokaal, voor elektriciteit starten we met een pilot. Daarmee wordt het gebruik van energie bij ruim aanbod gestimuleerd en ontmoedigd bij minder aanbod, en wordt lokale energieopslag in auto en huis bevorderd.

Klimaatbestendig

Om klimaatbestendig te worden dient Den Haag meer groen en open water te krijgen. Dit is ook van belang om Den Haag leefbaar en aantrekkelijk te houden. Vooral bomen en meer groen maken de lucht die we inademen schoner en helpen tegen oververhitting van de stad. We willen dat iedereen gaat meedoen. Als internationale stad hebben we een verantwoordelijkheid tegenover de miljoenen mensen wereldwijd die door klimaatverandering hun huis en haard moeten verlaten. Dat leidt tot steeds hogere prijzen voor voedsel, volksverhuizingen en oorlog. Denk mondiaal, doe lokaal.

B. Duurzaamheid

Duurzaamheid voor iedereen

Niet iedereen wil of kan zich met de energietransitie bezighouden. Als de bewoner geen keuze maakt, wordt deze voor de bewoner gemaakt. Niemand blijft achter. We streven er naar dat de maandelijkse woonlasten na verduurzaming gelijk blijven. Dat kan door de bespaarde energiekosten in te zetten om de investering af te lossen. De gemeente zorgt voor goede financiële regelingen op dit gebied.

Lokaal eten

Met het bevorderen van stadslandbouw en biologische boeren in de regio kunnen we meer grip krijgen op de omstandigheden waaronder ons voedsel wordt geproduceerd. Rondom Den Haag zijn akkerbouw en (glas)tuinbouw volop aanwezig. We willen stadsakkers en projecten als de zeewierboerderij, de Urban Farm en Lekkernassuh blijven stimuleren. In het Zuiderpark komt een voedselthemapark. Vlees- en zuivelconsumptie draagt enorm bij aan klimaatverandering. De Haagse Stadspartij is dan ook voor het stimuleren van vegetarisch eten door de vegetarische keuzes te verbreden.

Waardengedreven deeleconomie

De Haagse Stadspartij ziet veel kansen voor de deeleconomie. Op dit moment hebben we veel spullen die we relatief weinig gebruiken. Auto's staan het gros van de dag stil, een boormachine wordt nauwelijks gebruikt. Om de deel-economie te stimuleren, gaat de gemeente non-commerciële deelplatforms stimuleren.

Circulaire economie

De Haagse Stadspartij streeft naar hergebruik van materialen en wil experimenteren met het lokaal toepassen van materialenpaspoorten en grondstoffenstromen. Daarmee wordt het mogelijk materialen te traceren en komen vraag en aanbod bij elkaar. Openheid van processen is voor de circulaire economie een belangrijke voorwaarde. We ondersteunen initiatieven als ReSourceCity in de Binckhorst en Made in Moerwijk.

C. Groen

Meer en beter onderhouden groen

Groen krijgt niet alleen meer ruimte, maar zal ook vakkundiger onderhouden moeten worden. De onderhoudsbudgetten voor groen gaan weer omhoog, zodat de achterstanden worden ingelopen en we realiseren minstens honderd nieuwe banen voor beleid, beheer en onderhoud van het groen. We

investeren in meer gevarieerde planten in de perken die vlinders en bijen trekken. Geveltuinen en boomspiegels krijgen meer ruimte zodat het bodemleven verbetert. We stimuleren het beheer van het groen door wijkbewoners daarbij ondersteund door de wijkgroenbeheerder.

Onnodig brede rijbanen gaan we versmallen ten gunste van het groen. We willen minder asfalt. Van versteende pleinen gaan de tegels eruit om plaats te maken voor groen. Niet alleen in de openbare ruimte, maar ook in particuliere tuinen willen we met actieve stimuleringsprogramma's zorgen voor een goede waterafvoer zonder het riool te veel te belasten. Snippergroen moet eeuwig groen blijven en kan alleen in bruikleen worden gegeven. We stimuleren de komst van nieuwe buurttuinen en moestuinen.

Extra groen kan ook worden toegevoegd op daken en gevels. Op veel gebouwen kunnen groene dakparken worden aangelegd. Bij nieuwbouw en renovatie gaan we natuurinclusief bouwen. Met Haagse Dakendagen kan het gebruik van het daklandschap worden gepromoot. De Stedelijke Groene Hoofdstructuur (SGH) wordt versterkt door het wegwerken van achterstallig onderhoud en door de groene en ecologische gebieden met elkaar te verbinden zoals met ecoducten over de Teldersweg en tussen de Bosjes van Poot en het Westduinpark.

In het Nationaal Park Hollandse Duinen komen natuurbescherming en waterwinning op de eerste plaats. Ook moet er een goede balans komen tussen natuurbescherming en -beleving. De bunkers kunnen nog beter dienen als huisvesting voor vleermuizen. Ook rond Den Haag bevinden zich schitterende groene polders en duinen. Den Haag spant zich in om ook dit groen in overleggen met de regio te koesteren en onder de aandacht te brengen.

De stadsecoloog krijgt versterking en meer budget om alle plannen te kunnen beoordelen.

Bomen

We bevorderen de kwaliteit en kwantiteit van ons bomenbestand. We gaan bevorderen dat bomen een gemiddelde leeftijd van 100 jaar kunnen bereiken. Dit kan - naast het regulier onderhoud - door te zorgen voor standplaatsverbetering. Op maaiveld kan men de boomspiegels met elkaar verbinden tot een lange groenstrook.

Bij bouwplannen en herinrichtingsplannen willen we dat een Bomen Effect Analyse gemaakt wordt om te zien welke effecten de plannen hebben, of er alternatieve mogelijkheden zijn en wat eventueel de compensatie zou moeten zijn. Uitgangspunt is het behoud van zoveel mogelijk bestaande bomen. We willen het afwegingskader voor kapvergunningen verscherpen, ook in particuliere tuinen en bedrijventerreinen. Bij vergunningverlening moet de (publieke) waarde van bomen zwaarder gaan wegen. Bij herplant wordt het uitgangspunt dat het kroonvolume van de bomen minimaal wordt behouden en niet het aantal bomen. Er komt een bomenmakelaar zodat gezonde bomen die moeten wijken een tweede leven kunnen krijgen (bijv. op een andere plek of in een andere gemeente). Buurtbewoners krijgen de kans om van gerooide bomen kunstwerken, bankjes en andere objecten te maken. Er komt een interactieve website met daarop alle bomen van Den Haag met een uitgebreide legenda.

Om de waterbufferingscapaciteit op peil te houden zijn minstens 20.000 extra straatbomen nodig. Er is veel capaciteit verloren gegaan door het rooien van zieke en dode bomen en dat is onvoldoende gecompenseerd door bomen met evenveel kroonvolume. Omdat bomen pas echt effect hebben wanneer ze ouder zijn dan 30 a 40 jaar moet met grote voortvarendheid gestart worden met de aanplant. Nieuwe bomen planten we vooral in de hittegebieden en de stadsdelen waar weinig bomen staan. De ruimte voor bomen ontstaat doordat waar mogelijk parkeerplaatsen worden opgeheven. Ook kunnen in veel straten nog nieuwe bomenrijen geplaatst worden. Het populierenvervangingsplan wordt herijkt en opnieuw gefaseerd waardoor populieren langer kunnen blijven staan.

De vervanging van de tramsporen op de Scheveningseweg gaat gepaard met de kap van zo min mogelijk bomen. En de herinrichting van de Koekamp vindt plaats met respect voor de bomen en de natuur- en ecologische kwaliteit.

Water en lucht

In de nabije toekomst krijgen we meer en meer te maken met extreme neerslag. De huidige afspraken met het Hoogheemraadschap Delfland over regenwateropvang dienen aangescherpt te worden. Samen met Dunea wordt gekeken naar extra (ondergrondse) zoetwateropslag en het tegengaan van verzilting. Bewoners ondervinden in toenemende mate problemen met stijgend grondwater. Er gaat onderzocht worden hoe dit kan worden opgelost en wiens verantwoordelijkheid dit is. De gedempte grachten kunnen weer open gegraven worden om overvloedig regenwater in de toekomst op te vangen. Dit geeft meteen een mooie kans voor vervoer via het water. De Haagse Beek wordt weer een echte beek met stromend water; hij komt waar mogelijk bovengronds te liggen, waar hij nu nog onder de grond ligt (onder andere bij het Noordeinde). De gestremde oude vaarverbindingen met de haven van Scheveningen en Loosduinen worden weer hersteld. En er komt een nieuwe open waterverbinding tussen de Valkenbosvaart en het Afwateringskanaal. Oevers van waterpartijen en de Haagse Beek krijgen natuurlijke oeverbegroeiing, die afkalven tegengaat. De luchtkwaliteit kunnen we lokaal verbeteren door verkeersmaatregelen en de overlast door houtstook kan worden verminderd bijv. met technische voorzieningen in rookkanalen.

D. Dierenwelzijn

De gemeente heeft een zorgplicht als het gaat om het beschermen van alle dieren binnen haar grenzen. Dit betekent dat wordt gezorgd voor de opvang en het vervoer van gewonde en dode dieren door de dierenambulances. Ook als het gaat om wilde dieren in de natuur. De dieren- en vogelopvangcentra en dierenasiels worden ondersteund. Verkoop van dieren in winkels wordt aan banden gelegd. Het broedseizoen waarin geen bomen mogen worden gekapt of snoeiwerk mag plaatsvinden wordt bij late zomers verlengd. In het maaibeleid wordt volop rekening gehouden met de dieren en insecten. Ook wordt het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen verboden. Verder wordt het beleid om vinders, bijen, insecten en mussen beter te faciliteren uitgebreid. Imkers krijgen volop plekken toegewezen om hun bijenvolken te huisvesten.

De stad dient voldoende veilige hondenuitlaat- en uitrenggebieden te hebben. De opbrengst van de hondenbelasting wordt besteed aan dierenwelzijn en andere voorzieningen voor dieren. In Natura2000 gebieden en andere beschermde gebieden worden honden aangelijnd. Vegetarisch en veganistisch voedsel wordt gestimuleerd om het gebruik van vlees te verminderen. Dieren worden niet ingezet voor vermaak zoals bij roofvogelshows en circussen. Bij overlast van dieren zoals ratten, duiven, halsbandparkieten en meeuwen wordt op een diervriendelijke manier opgetreden en zoveel mogelijk preventief gewerkt met goede voorlichting en broodcontainers. Het voederen van dieren wordt sterk ontmoedigd. De stadsboerderijen blijven bestaan en er komt een update van Boeren met Beleid, om de stadsboerderijen nog diervriendelijker te laten werken. Bij nieuwbouwprojecten en renovatie wordt voorzien in voldoende plekken voor vleermuizen, zwaluwen en mussen.

Hoofdstuk 3 - Kunst en cultuur in een bruisende stad

Na jaren waarin stevig bezuinigd werd is er de afgelopen raadsperiode eindelijk meer geld beschikbaar gekomen voor cultuur. Voor de komende jaren wil de Haagse Stadspartij een verdere verhoging van het budget voor kunst en cultuur zodat we weer op het niveau komen van voor de bezuinigingen uit 2013. Cultureel ondernemerschap is weliswaar steeds meer gangbaar geworden bij culturele instellingen, maar er moet keihard gewerkt worden om te overleven en veel rek zit er niet meer in. Om de huidige culturele infrastructuur te verstevigen en te vernieuwen is meer geld nodig.

Dat is geen weggegooid geld. Integendeel. Zo draagt alleen al de Haagse popmuziek jaarlijks ruim 50 miljoen euro bij aan de lokale economie.

A. Kunst en cultuur

De Haagse Stadspartij is de partij van de broedplaatsen en de wijkcultuur. We houden niet alleen van de grote theaters en kunstinstututen, maar juist ook van de experimentele, beginnende, kleinschalige, rauwe en vernieuwende initiatieven. De cultuurankers in Loosduinen en Ypenburg zitten nu nog in de bibliotheek maar zouden een eigen cultuurhuis moeten krijgen. Initiatieven in leegstaande panden op inspirerende locaties zoals Maakhaven en de Besturing blijken uit te kunnen groeien tot permanente werk- en presentatiecomplexen voor kunstenaars en ambachtslieden. De monumentale voormalige Electriciteitsfabriek kan samen met DCR (Broedplaats De Constant Rebequeplein) en Zaal 3 uitgroeien tot een cultureel cluster in de Regentessebuurt en ook in de Binckhorst zijn nog veel mogelijkheden voor nieuwe rauwe initiatieven. Het broedplaatsbeleid willen we dan ook met kracht voortzetten met meer budget en het toekomstbestendig maken van initiatieven als Billytown, Ruimtevaart en vrijplaatsen als De Samenscholing.

Beeldende kunst, dans, theater, musea en nieuwe attracties

We zijn voorstander van een Beeldende Kunst Biennale en ondersteunen verdere versterking van het Popdistrict rond de Grote Markt en het Museumkwartier rond het Lange Voorhout met o.a. het Eschermuseum in de Amerikaanse Ambassade en andere museale invullingen. Op het gebied van theater zouden we kleinschalige initiatieven als Branoul en de theaterbroedplaats in de Appelloods willen blijven ondersteunen. Op het gebied van dans zal Den Haag zich verder kunnen oriënteren op urbandance. Nieuwe culturele publieksattracties zouden we graag ook buiten het centrum en Scheveningen zien. Zo komt er een grote bioscoop in Ypenburg en hopen we dat nieuwe attracties zich gaan vestigen op bijvoorbeeld de Leyweg en andere gebieden die een oppepper kunnen gebruiken.

Muziek, literatuur en film

Op het gebied van popmuziek is er naast de grote zalen in het OCC en het Paard veel behoefte aan goede middenpodia met een uitgekiende programmering. Bestaande podia als Saturnus, Paardcafé, Musicon, het HPC-café en de Vinger zouden die rol nog beter dan nu kunnen gaan vervullen. Het popmuseum RockArt is van harte welkom in Den Haag en kan uitgroeien tot een instituut voor de populaire cultuur. Initiatieven om de jazzmuziek in Den Haag een eigen plek te geven ondersteunen we. Op het gebied van film kan het makersklimaat versterkt worden en willen we een nieuw filmfestival. Ook op het gebied van literatuur willen we initiatieven zoals onder andere Extaze om het schrijversklimaat te verbeteren ondersteunen.

Het nieuwe Onderwijs- en Cultuurcentrum aan het Spuiplein (OCC) zal in 2020 haar deuren openen en wordt een huis voor heel de stad, maar nu al moet verder gewerkt worden aan een hechte samenwerking tussen de gebruikers en andere instellingen in de stad. Het Spuiplein wordt in samenspraak met de Haagse bevolking verder ontwikkeld tot centraal sport-, cultuur-, evenementen- en ontmoetingsplein met groen, water en ruimte voor skaters. Ook de andere kunstinstellingen aan het Spuiplein zoals het Haags Filmhuis en Theater aan het Spui verdienen een betere verbinding met het Spuikwartier met verbeterde entrees.

Het Zuiderstrandtheater heeft zich in korte tijd ontwikkeld tot een begrip op Scheveningen. Het is bedoeld als tijdelijk theater voor de zalen op het Spui, maar kan nog veel langer mee. Het bestaande gebouw willen we dan ook zo lang mogelijk in gebruik houden en we staan open voor ideeën voor nieuwe culturele activiteiten in het gebouw. Eventueel gecombineerd met andere functies die bijdragen aan een goede exploitatie van het gebouw zoals een Klimaatcentrum.

Cultuurparticipatie en educatie

Cultuurparticipatie dient van jong tot oud mogelijk te zijn. Voor jonge kinderen begint dit op school of de kinderopvang met laagdrempelige en betaalbare cultuureducatie. Maar ook in het voortgezet onderwijs is cultuureducatie van groot belang. CultuurSchakel legt de verbinding tussen de vraag van het onderwijs en het aanbod van cultuureducatie. Daarnaast moet nog veel inspanning worden verricht om de cultuurparticipatie van laagopgeleiden te verhogen. Dit is een opgave die voor het gehele culturele veld geldt. Ook migranten, nieuwkomers en allerlei culturele gemeenschappen in de stad vinden maar moeilijk de weg naar de reguliere -witte- podia en instellingen. Community-artprojecten en cultuurankers kunnen er voor zorgen dat deze verbinding gelegd wordt. Ook zullen de culturele instellingen moeten investeren in programmamakers en producties die recht doen aan de veelkleurigheid van de stad. Amateurkunst krijgt uiteraard de volle aandacht met ondersteuning van het verenigingsleven door de gemeente en CultuurSchakel. Bij de totstandkoming van het nieuwe Kunstenplan 2021-2024 wordt ook de cultuurconsument gevraagd om mee te denken.

Cultuurmarketing

De Haagse Stadspartij vindt het van groot belang dat er aan goede cultuurmarketing wordt gedaan. Den Haag mist echter een gratis papieren uitgaansagenda. Daarmee kunnen bewoners, maar ook toeristen worden geïnformeerd, wat goed is voor het publieksbereik.

Bibliotheken en archieven

De heropening van de bibliotheek in de Schilderswijk is een groot succes en smaakt naar meer. De Haagse Stadspartij wil graag dat de wijkbibliotheken in Bouwlust, Moerwijk en Benoordenhout ook weer heropend worden. We willen dat de bibliotheken niet alleen centra van kennis zijn, maar ook een ontmoetingsplek in de wijk, een plek om huiswerk te maken, waar je gratis kan internetten en dé plek om mediawijsheid op te doen. Het aantal Historische Informatie Punten (HIP) wordt uitgebreid naar alle wijkbibliotheken, en de samenwerking met historische verenigingen wordt geïntensiveerd. Het Haags Gemeentearchief krijgt meer mogelijkheden om de collectie verder te digitaliseren en nog beter te ontsluiten. De voormalige ondergrondse noodzetel van de regering onder het Wijnhavenkwartier wordt opgeknapt en ingezet als uitbreiding van depotruimte voor onder meer muziekcollecties. De gemeente werkt binnen haar vermogen mee aan nieuwe huisvesting voor rijksinstututen als de Koninklijke Bibliotheek, het Letterkundig Museum en het RKD (Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis).

B. Aantrekkelijke uitgaans- en evenementenstad

In de komende periode pleit de Haagse Stadspartij voor vrijere sluitingstijden voor de horeca daar waar het kan en een verdere versoepeling en versnelling van de vergunningverlening voor evenementen en cultuursubsidies. De geluidsproblematiek bij de horecagebieden zoals op de Grote Markt wordt opgelost met versoepeling van de geluidsregels en geluidsisolatie in goed overleg met alle belanghebbenden. De gemeente staat welwillend tegenover nieuwe initiatieven op het gebied van de dancecultuur in o.a. de Binckhorst.

Gastvrije en veilige horeca

De Haagse Stadspartij pleit voor een goede bereikbaarheid per fiets van de horecagebieden met voldoende overdekte stallingsmogelijkheden (ook in de nacht) en een uitgebreid nachtnet op het gebied van openbaar vervoer. Ook buiten het centrum en Scheveningen Bad willen we goede voorzieningen op het gebied van horeca. Zo willen we meer parkeerplaatsterrassen op straat, ook in wijken met een hoge parkeerdruk. Overlast door alcohol- en drugsmisbruik aanpakken blijft nodig net als goede voorlichting hierover, maar moet er niet toe leiden dat je geen biertje of blowtje op straat mag nuttigen. Het handhavingsbeleid met betrekking tot horeca is veel te streng. Met meer en beter overleg tussen horeca, gemeente en bewoners kunnen veel problemen opgelost worden in plaats van dat na een enkel incident al wordt ingegrepen met hoge boetes en sluitingen.

Hoofdstuk 4 - Economie, werk en inkomen

Den Haag is een welvarende stad maar ook een stad met grote sociaaleconomische verschillen en veel werkloosheid. De financiële crisis die de afgelopen jaren tot veel werkloosheid in Den Haag heeft geleid laat zien er een omwenteling nodig is in de manier waarop we onze economie en werkgelegenheid organiseren. De Haagse Stadspartij wil een stedelijke economie die minder afhankelijk is van macro-economische conjuncturen, speculatie en grote multinationals. In plaats hiervan wordt de kracht van de lokale economie verder versterkt.

We gaan voor een duurzame en circulaire lokale economie waarin Haagse euro's Den Haag zoveel mogelijk opleveren. Niet gebaseerd op verspilling, speculatie en aandeelhouderswinst, maar op sociale principes van solidariteit, samenwerking en zelfbeheer. Wij willen dat de economie meer met de stad en haar bewoners verbonden wordt. Een euro die besteed wordt aan een lokaal bedrijf blijft hier circuleren. Elke keer dat een euro aan een lokaal bedrijf wordt uitgegeven, draagt dit direct bij aan onze welvaart en werkgelegenheid. Lokale bedrijven voelen zich verantwoordelijk voor hun personeel en omgeving. Wat we lokaal goed kunnen produceren maken we daarom hier.

Ruim een kwart van de Haagse kinderen groeit op in armoede en helaas heeft in Den Haag niet elk kind dezelfde kansen. De Haagse Stadspartij wil de sociaaleconomische tweedeling in de stad tegengaan, de welvaart eerlijker delen en gelijke kansen creëren voor iedereen. De stad is van ons allemaal en iedereen moet kunnen meedoen.

A. Economie en werkgelegenheid

De Haagse Stadspartij ziet af van ongebreidelde economische groei als heilig doel en stelt in plaats hiervan welzijn centraal. De groei van de economie zegt namelijk niets over eerlijk delen en de kwaliteit van leven. Bij welzijn staan eerlijk delen en de maatschappelijke waarde wél centraal.

Sturen met geld en invloed

De gemeente Den Haag besteedt jaarlijks 900 miljoen aan het inkopen van goederen en diensten. De inkoop toegankelijk maken voor kleinere en lokaal gevestigde ondernemers is goed voor de Haagse economie. Naast lokaal inkopen waar mogelijk, gaat het ook om waarden als social return, innovatie, duurzaamheid en inclusiviteit. Ook in de rol van subsidiegever, aandeelhouder of pensioenverstrekker gaat Den Haag sturen met haar geld.

Marktreghs aan de kant voor algemeen belang

De gemeente kan economische activiteiten aanwijzen die zij zelf wil kunnen uitvoeren in het algemeen belang. Hiermee is de gemeente beschermd tegen klemmende marktreghs. De Haagse Stadspartij wil hier vaker gebruik van maken zodat we zaken als bijvoorbeeld zorg kunnen uitvoeren zonder dat er winst hoeft te worden gemaakt.

Mismatch tussen vraag en aanbod aanpakken

De Haagse economie is in bepaalde sectoren zeer sterk ontwikkeld, in anderen niet. Dat maakt ons kwetsbaar. Hoewel de economie aantrekt, zijn ruim 50.000 mensen werkloos en is er tegelijkertijd een groot aantal vacatures. Veel van de banen die in Den Haag beschikbaar zijn bestaan uit werk voor hogeropgeleiden. Terwijl het merendeel van de Haagse werkzoekenden juist lager opgeleid is. De Haagse Stadspartij wil de mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt tegengaan door volop te investeren in werk en gerichte omscholingsprojecten voor lager opgeleiden. Hier liggen in Den Haag veel kansen! Er kan bijvoorbeeld veel nieuwe werkgelegenheid komen in de energietransitie waarbij ruim 250.000 woningen en duizenden bedrijven klimaatneutraal gemaakt moeten worden. Eerlijker delen van het beschikbare werk levert ook meer banen op. De gemeente

geeft hierin zelf het goede voorbeeld door in te zetten op arbeidsduurverkorting. Er bestaat nu een harde grens tussen betaald werk en vrijwilligerswerk terwijl beide type werk in de praktijk waarde aan de stad toevoegen. Er is genoeg werk in de stad, er zijn alleen niet voldoende betaalde banen.

Aandacht voor het MKB en ZZP'ers

Ook de maakindustrie en het Haagse MKB zijn met wat meer aandacht en ondersteuning een goede banenmotor. Daarnaast kan de gemeente meer investeren in het onderhoud van groen en in de renovatie van gebouwen zodat ook hier meer werkgelegenheid ontstaat. Kleine ondernemers, start-ups en ZZP'ers kunnen in een startfase geholpen worden met goedkope bedrijfsruimte. Ook kunnen kleine ondernemers die willen uitbreiden met een aantrekkelijke regeling de risico's van het aannemen van nieuw personeel met de gemeente delen. De gemeente moedigt ZZP'ers aan die (in coöperatief verband of anderszins) in samenwerking aanbod willen formuleren en stimuleert broodfondsen.

Diverse economie

De multiculturele economie kan in Den Haag verder ontwikkeld worden. Multicultureel vakmanschap, zoals in opleidingen en binnen bedrijven worden voortaan actief doorgegeven en verspreid zodat we hiervoor geen werknemers van elders hoeven te halen. Den Haag stimuleert economische contacten met herkomstlanden en -steden. Dit is goed voor de Haagse economie en werkgelegenheid.

Ruimte voor mensen met een arbeidsbeperking

Mensen met een arbeidsbeperking verdienen een volwaardige plek op de arbeidsmarkt waar zij ten minste het minimumloon verdienen en een pensioen kunnen opbouwen. De gemeente biedt mensen met een arbeidsbeperking alle steun en begeleiding die zij nodig hebben. Als het niet lukt om in het bedrijfsleven een baan te vinden zorgt de gemeente voor voldoende passende werkgelegenheid voor deze doelgroep. Er komt een sluitende aanpak voor schoolverlaters van de praktijkschool en het voortgezet speciaal onderwijs zodat deze jongeren niet ongewild thuis komen te zitten. Faciliteiten en hulp bij re-integratie voor mensen met een arbeidshandicap worden ook voor Haagse Wajongers toegankelijk.

B. Sociale zaken

Bijstand die mensen echt bij staat

Veel bijstandsgerechtigden in Den Haag willen niets liever dan een betaalde baan. Door mismatch tussen vraag- en aanbod op de arbeidsmarkt en andere factoren zoals bijvoorbeeld leeftijd, lukt het echter niet iedereen om (snel) een baan te vinden. De Haagse Stadspartij vindt dat je mensen niet kunt opjagen naar werk dat er niet is en gaat daarom voor een realistisch in plaats van een repressief bijstandsbeleid. Bijstandsgerechtigden verdienen het, net als iedere andere inwoner van Den Haag, om met respect te worden behandeld. De dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid dient daarom klantvriendelijker te worden; met goed opgeleide medewerkers, duidelijke en eenduidige informatie en veel ruimte voor maatwerk.

Bijstandsgerechtigden worden persoonlijk begeleid door één vaste consulent van de dienst sociale zaken en werkgelegenheid. Deze consulenten stellen in samenspraak met de bijstandsgerechtigden een realistisch plan op waarin zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij de individuele situatie en arbeidsachtergrond van bijstandsgerechtigden. Alleen door in mensen te investeren kom je tot duurzame resultaten. Jongeren en mensen die al langer in de bijstand zitten krijgen daarom van de gemeente een aanbod om zich te laten omscholen voor een kansrijk beroep. Re-integratietrajecten mogen nooit leiden tot verdringing van betaalde arbeid of werken zonder loon en zeker niet tot gedwongen werk. Iedereen die in Den Haag werkt krijgt hier een fatsoenlijk loon voor.

Het combineren van een bijstandsuitkering met werk met wisselende inkomsten wordt makkelijker en minder bureaucratisch gemaakt waardoor ook parttime werken wordt gestimuleerd. Drempels in de toegang tot de bijstand voor jongeren tot 27 jaar zorgen ervoor dat veel van deze jongeren buiten beeld raken. Jongeren komen voortaan, net als alle anderen, zonder eerst een paar weken naar werken te moeten zoeken in aanmerking voor een uitkering zodat zij niet buiten beeld raken en zo snel mogelijk begeleid kunnen worden naar school of werk.

De harde inzet op fraude- en boetebeleid van de bijstand lijkt soms op een soort heksenjacht. Andere vormen van fraude, die de samenleving veel meer geld kosten, krijgen nauwelijks aandacht. De Haagse Stadspartij kiest voor een eerlijk en rechtvaardig beleid dat is gericht op het tegengaan van bewuste fraude.

De strijd aan met schulden

Schulden moeten zoveel mogelijk worden voorkomen, de gemeente zet daarom volop in op preventie. Ook het in een vroeg stadium signaleren van schulden is van groot belang. Hiertoe werkt de gemeente samen met woningcorporaties, zorgverzekeraars en nutsleveranciers. Ontstaan er toch schulden dan wordt er in een zo vroeg mogelijk stadium hulp geboden. Experimenten waarbij de gemeente schulden overneemt worden gecontinueerd. Schuldhulpverleners dienen alle ruimte te hebben om hun werk goed te kunnen doen. Zij krijgen daarom meer mogelijkheden om uitzonderingen te maken en er komt een bureaucratievrij budget dat hulpverleners naar eigen inzicht kunnen inzetten om maatwerk te leveren en grotere problemen te voorkomen. Gevoelens van schaamte kunnen de drempel om hulp te zoeken bij schulden ernstig verhogen en daarom willen we een gemeentebrede campagne om het stigma rondom schulden tegen te gaan. Schulden lopen vaak uit de hand door torenhoge incassokosten. De gemeente gaat zich actief inzetten tegen de schuldenindustrie en geeft daarbij zelf het goede voorbeeld. De gemeente en de dienst SZW respecteren de beslagvrije voet en de gemeente doet geen zaken met bedrijven die met malafide incassobureaus werken.

Bestaanszekerheid en kansen voor iedereen

Armoede verkleint de horizon. Wanneer mensen grote problemen hebben komen ze in een survival-mode. Problemen van vandaag komen vaak centraal te staan in plaats van oplossingen die pas morgen resultaat hebben. Ook zorgt het voor chronische stress. De vrije handelingsruimte en gelijkwaardigheid van mensen in armoede worden hierdoor ernstig beperkt. De Haagse Stadspartij wil dat de gemeente met haar armoedebelief onverminderd een helpende hand blijft bieden aan Hagenaars die dat nodig hebben.

Kinderen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen verdienen het om dezelfde kansen te hebben als kinderen wiens wieg in een rijker huishouden heeft gestaan. Met de slimme oueroverspas en instellingen zoals Stichting Leergeld kunnen kinderen uit minimagezinnen zich ontplooien door cultuurparticipatie en sport. Deze mogelijkheden tot cultuur- en sportparticipatie worden ook beschikbaar gesteld voor zorgjongeren die door een gebrek aan financiële middelen uitgesloten zijn van dit soort activiteiten. Voor ouderen met een laag inkomen zet de gemeente in op het verlagen van de drempels tot maatschappelijke participatie en het voorkomen van sociaal isolement. Hiertoe zal onder andere het gratis openbaar vervoer in de daluren voor ouderen met een laag inkomen worden gecontinueerd en is er voldoende aanbod aan leuke gratis activiteiten voor deze doelgroep.

De kostendelersnorm is in de praktijk te vaak een sta in de weg voor het in huis nemen van dak- en thuislozen, mantelzorg en andere vormen van solidariteit. Ook wanneer mensen in groepsverband leven maar geen gemeenschappelijke huishouding voeren levert de kostendelersnorm in de praktijk soms problemen op. De gemeente gaat daarom ruimhartig om met de kostendelersnorm en verleent proactief maatwerk in die gevallen waar de kostendelersnorm tot schrijnende situaties leidt. De Haagse Stadspartij vindt dat deze boete op solidariteit in zijn geheel moet verdwijnen en wil daarom dat de gemeente bij het Rijk gaat lobbyen om de kostendelersnorm af te schaffen.

Hoofdstuk 5 - Onderwijs en studentenstad

De Haagse Stadspartij wil kwalitatief goed onderwijs voor iedereen. Van goede vakscholen tot gymnasia. Van alle werkloze jongeren heeft 60% geen startkwalificatie. Het onderwijs kampt met een tekort aan leerkrachten, volle klassen en doet haar stinkende best om vooral in arme wijken met veel problematiek de kinderen een goede schooltijd te bezorgen. Segregatie in het onderwijs is nog steeds een groot probleem.

A. Ieder kind telt mee

We willen een goede toekomst voor alle kinderen met een opleiding die bij je past. Of je nu slim bent of juist goed met je handen kunt werken mag geen verschil maken. Als je uit Transvaal komt moet je evenveel kans krijgen op goed onderwijs als iemand uit de Vogelwijk. Onderwijs dient niet alleen gericht te zijn op werk, maar ook op de ontwikkeling van je persoonlijkheid en verbreding van je horizon. Investeren in kinderen betekent ook onderwijs in creatieve vaardigheden, mediawijsheid en een brede maatschappelijke vorming, voor alle typen onderwijs. Daarbij mogen onderwerpen als gender en seksualiteit, mensenrechten en koloniaal verleden niet ontbreken.

Speciaal aanbod in de vorm van kunst, sport, filosofie, maatschappijleer en techniek wordt verder gestimuleerd, voor alle kinderen en alle scholen. Op deze manieren komen verschillende talenten van leerlingen tot bloei.

Schooluitval en stage

Veel jongeren stoppen vroegtijdig met hun school of opleiding. 60% van de werkloze jongeren heeft geen startkwalificatie. Er is een groot tekort aan stageplekken.

Investeren in innovatie vakonderwijs op alle niveaus

Met name voor het vakonderwijs, van VMBO tot HBO, is het belangrijk dat het onderwijs zich richt op de transitie naar een duurzame stad en de maakindustrie. De ontwikkelingen gaan snel. De gemeente zou zich hier in partnerschap met de scholen sterk voor kunnen inzetten. Te vaak gaat het geld van de gemeente eenzijdig naar investeringen in de kenniseconomie en prestigeprojecten in het zogenaamde topsegment. Ook is ons onderwijs heel talig ingericht waardoor veel leerlingen afhaken. Maar we hebben niet alleen beeldschermwerkers nodig, maar ook mensen die dingen kunnen maken, repareren, die de stad schoon en groen houden, die zorg kunnen verlenen, die eten en drinken produceren, etcetera. Niet alleen denkers ook doeners hebben we hard nodig.

Een gedifferentieerd aanbod

De wachtlijsten voor het speciaal onderwijs dienen opgelost te worden. Veel kinderen moeten nu noodgedwongen in het regulier onderwijs mee zien te komen. Leerlingenvervoer wordt afhankelijk van de noodzaak, niet van de leeftijd. Ook dient er voldoende schoolaanbod voor hoogbegaafden te zijn.

Vernieuwing van onderop

De Haagse Stadspartij wil dat gemeentelijke subsidies voor onderwijsprojecten niet alleen naar de overkoepelende schoolbesturen gaat. We willen ook ruimte voor experimenten van docenten en leerlingen met vernieuwende ideeën zoals nieuwe open source leermethoden, andere geschiedenislessen en nieuwe manieren om een taal te leren. Geslaagde experimenten kunnen daarna door de onderwijsinstellingen worden overgenomen.

Investeren in leraren

Er is een groot tekort aan leraren en de werkdruk in het onderwijs is enorm. Voor middelbare scholen speelt specifiek dat er in Den Haag geen lerarenopleiding is. Op de basisscholen zijn de

salarissen te laag. Kortom, het vak van docent moet veel aantrekkelijker gemaakt worden. De gemeente moet fors lobbyen bij het Rijk om dit voor elkaar te krijgen. Ook moeten we voorkomen dat een lerarentekort leidt tot het leeglopen van scholen. Als zo'n proces eenmaal op gang komt, neemt de werkdruk voor overige leraren toe, en kan het misgaan zoals bij het Spectrum en het Aloysiuscollege. De Haagse Stadspartij wil daarom dat de gemeente vanuit een publiek belang haar verantwoordelijkheid pakt door tijdig in te grijpen als een school dreigt om te vallen. Zeker omdat het aantal leerlingen in Den Haag blijft groeien.

B. Aanpakken segregatie

Kinderen van lager opgeleide ouders krijgen over het algemeen een te laag schooladvies én ook zijn er grote kwaliteitsverschillen tussen scholen per wijk. In de reeds meest gesegregeerde grote stad van Nederland is dat een probleem, want iedereen dient gelijke kansen te hebben op een diploma.

Met elkaar in de klas

Verschillen in kansen in het onderwijs worden vooral bepaald door het opleidingsniveau van de ouders. In toenemende mate gaan mensen relaties aan en krijgen ze kinderen met mensen van hetzelfde opleidingsniveau. Daarmee neemt ook de interactie tussen mensen met verschillend opleidingsniveau af. Dat is een maatschappelijk probleem. We streven daarom naar meer diverse klassen. Natuurlijk hebben ouders daarbij keuzevrijheid. Maar bij schaarste kunnen voorrangregels worden ingevoerd om meer variatie te krijgen. Scholen die een sterk eenzijdige leerlingensamenstelling hebben worden gestimuleerd om uitwisseling met andere scholen te organiseren. De praktijk is echter weerbarstig en daarom willen we in minder welvarende wijken supergoede scholen met het beste onderwijs dat we kunnen krijgen.

Voorscholen (tot 4 jaar)

Kinderen tot 4 jaar met een grote (taal)achterstand krijgen twee extra dagdelen voor voorschoolse educatie. Deze uren moeten ingezet worden op een voorschool waar ze een speciaal programma hebben. Met een concentratie van kinderen met een achterstand op bepaalde voorscholen als gevolg. Dit versterkt de segregatie, zeker omdat voorscholen en basisscholen samenwerken en je vanuit bepaalde voorscholen makkelijker kan doorstromen naar een verbonden basisschool. Ook andere subsidies en maatregelen om ongelijke kansen aan te pakken worden kritisch tegen het licht gehouden op hun onbedoelde effecten.

Huiswerkbegeleiding en bijles

We zorgen dat in samenwerking met scholen en anderen een netwerk van goedkope en kundige huiswerkbegeleiding in de stad bestaat, vooral gericht op kinderen uit de lagere inkomensgroepen. Zo kunnen oudere leerlingen en studenten ingezet worden, die in ruil voor hun diensten vouchers krijgen die ze (later) kunnen inzetten voor de betaling van hun collegegeld.

Ouders en school

Ouderparticipatie op school willen we stimuleren. Ouders met een laag opleidingsniveau of taalachterstand moeten kunnen meegroeien en meeleren met hun kind. Wij willen graag dat in de voorschool en basisschool ook ouders onderwijs kunnen volgen. De Haagse Stadspartij is voor samenwerking tussen verschillende voorscholen, scholen en andere instanties. Een scherpe focus op kansen en stimuleren van talenten is essentieel. De Haagse Stadspartij wil dat scholen meer ruimte bieden aan kinderen om zich in brede zin te ontplooiën. Kinderen groeien bij positieve aandacht. Wanneer de focus uitsluitend ligt op achterstanden opsporen en voorkomen, leidt dat tot een tegengesteld effect.

Buurtacademies

De Haagse Stadspartij pleit voor laagdrempelige plekken waar formeel en informeel leren samenkomen. In deze buurtacademies kunnen bewoners van en met elkaar leren. Vluchtelingen

krijgen hier lessen Nederlands. Volwassenenonderwijs kan ook hier een plek krijgen. Bewoners kunnen hier ook zelf colleges verzorgen en voorlichting geven over hun buurt aan professionals die er werkzaam zijn.

C. Den Haag als studentenstad

Den Haag wordt steeds meer een studentenstad. Dat is goed voor de stad. Het feit dat we hier niet één universiteit hebben die historisch centraal staat in de stad, biedt de mogelijkheid om in Den Haag in te zetten op een inclusieve studentenstad. Een studentenstad waar WO, HBO en MBO studenten samen met hun leeftijdsgenoten actief zijn. Voorkomen moet worden dat de instellingen en hun studenten eigen eilanden vormen.

De stad als campus

De Haagse Stadspartij ziet de hele stad als een campus, met een netwerk van culturele voorzieningen, uitgaansgelegenheden, ruimte voor prikkelende debatten en een uitnodigende openbare ruimte. Den Haag wordt zo een stad waar ook jongeren graag willen studeren en wonen. Op de plekken waar veel studenten wonen en waar ze les krijgen ontstaan hubs die een positieve uitstraling hebben naar de rest van de omgeving. Bij studentenhuisvesting wordt weer meer ingezet op het studentenhuus met eigen kamers en gedeelde voorzieningen, daarmee kan de huur omlaag en wordt zelfstandig wonen voor studenten toegankelijker.

Maatschappelijke en culturele activiteiten zijn een vanzelfsprekend onderdeel van het studentenleven. Ontmoeting en samenwerking over de grenzen van de eigen onderwijsinstelling heen worden gestimuleerd. Zodoende wordt gebouwd aan sociaal en cultureel kapitaal dat minstens net zo belangrijk is voor studiesucces als academische prestaties. Het Student Centre in het centrum van Den Haag wil de Haagse Stadspartij volledig openstellen voor alle Haagse studenten.

Hoofdstuk 6 - Zorg, welzijn en sport

De Haagse Stadspartij is voor toegankelijke, betaalbare en kwalitatief goede zorg en welzijn dichtbij de mensen. Zorg en welzijn waar de menselijke maat centraal staat en waar voldoende ruimte is voor maatwerk.

Client centraal

De zorggebruiker heeft de regie en staat centraal. Preventie en vroegtijdig signaleren van problemen zijn zowel goed voor de cliënt als voor het beheersbaar houden van de zorgkosten. Hier zet de gemeente wat de Haagse Stadspartij betreft dus ook volop op in. De gemeente gaat op het gebied van zorg en welzijn meer integraal werken. Sociale wijkzorgteams richten zich nu op volwassenen. Voor kinderen en jongeren zijn er aparte circuits waardoor gezinnen met complexe problematiek met langs elkaar heen werkende systemen te maken krijgen. Wmo-zorg en jeugdzorg zijn op dit moment nog gescheiden werelden, er valt veel winst te behalen door ze meer in samenhang te organiseren. Ook wil de Haagse Stadspartij sociale wijkzorgteams transformeren tot sociale wijkteams, waarin ook de aanpak van armoede en schuldenproblematiek wordt meegenomen. Sociale wijkzorgteams zijn nu vooral overlegorganen. De Haagse Stadspartij wil dat wijkzorgteams een meer uitvoerende functie krijgen.

Voldoende geld voor zorg

Sinds de decentralisaties in het sociaal domein in 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de jeugdzorg en is de Wmo uitgebreid met ondersteuning, begeleiding en beschermd wonen. Deze decentralisaties gaan gepaard met grote bezuinigingen vanuit het Rijk. Den Haag is een welvarende gemeente en heeft een zorgplicht naar haar burgers toe. De Haagse Stadspartij wil daarom, net als de vorige periode, extra geld voor zorg reserveren om tekorten die door Rijksbezuinigingen ontstaan

op te kunnen vangen. Zo kunnen we iedereen de zorg blijven bieden die nodig is. Zorggeld is bedoeld voor zorg, daarom wordt de marktwerking in de zorg zoveel mogelijk terugdrongen. Waar mogelijk worden aan de gemeente gelieerde organisaties of coöperaties zonder winstoogmerk opgericht om zorgtaken goed én betaalbaar uit te voeren. Om dit in het huidige landschap van nationale en Europese markt wetten mogelijk te maken wijzen we de zorg in Den Haag aan als economische activiteit van algemeen belang.

Op dit moment bestaan er grote gezondheidsverschillen tussen Haagse wijken. Bewoners van wijken waar het sociaaleconomisch goed gaat leven langer en in betere gezondheid. De Haagse Stadspartij wil deze verschillen de komende vier jaar verkleinen door te investeren in toegankelijke zorg en welzijn voor iedereen.

A. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Zorg is een vak en daarom mogen Wmo-indicaties alleen door zorgprofessionals worden gesteld. Deze taak zou bij de wijkverpleegkundigen kunnen worden belegd. Het streven is dat alle Wmo-indicaties transparant en toetsbaar zijn, zowel voor de consument als voor de zorgvrager. De indicatiestelling wordt persoonsgebonden en niet resultaatgericht. Veel mensen in Den Haag verlenen mantelzorg aan hun naasten. Mantelzorgers verdienen volop ondersteuning vanuit de gemeente om te voorkomen dat zij overbelast raken. De Haagse Stadspartij is groot voorstander van vrijwillige zorgzaamheid. Informele zorg mag echter nooit een verplichting worden of een substituut voor professionele zorg. Mensen hebben wat de Haagse Stadspartij betreft namelijk recht op professionele zorg en ondersteuning.

Het doen van een Wmo-aanvraag wordt wat de Haagse Stadspartij een stuk eenvoudiger. Ingewikkelde digitale aanvraagformulieren werpen onnodige drempels. Naast de optie om een digitale aanvraag in te dienen wil de Haagse Stadspartij dat het altijd en voor iedereen mogelijk is om schriftelijk of mondeling een aanvraag voor een Wmo-voorziening te doen. Ook bij het aanvragen van hulpmiddelen zoals rolstoelen en aanpassingen in de woning kan aan procedures het nodige worden verbeterd. Geen onnodige bureaucratie of te lange procedures maar met maatwerk zorgen dat iedereen zo snel mogelijk het juiste hulpmiddel krijgt. Voor chronisch psychiatrisch patiënten die ook Wmo-zorg nodig hebben worden de mogelijkheden tot financiering vanuit het Persoonsgebonden Budget (pgb) uitgebreid. Zorg nodig hebben is geen keuze daarom wordt er gestopt met de stapeling van eigen bijdragen. Waar mensen zorg (al dan niet gezamenlijk met anderen in hun omgeving) zelf willen regelen, moet dat makkelijker worden gemaakt.

Menselijke maat centraal bij dak- en thuislozenbeleid

Wat de Haagse Stadspartij betreft hoeft er in Den Haag niemand op straat hoeft te slapen en gaan we een sluitend dak- en thuislozen beleid voeren. Dit betekent: voldoende aanbod aan passende hulp richting re-integratie voor diegene die daaraan toe zijn en een basale nachtopvang die het hele jaar is geopend. Zonder voorwaarden en zonder drempels. Want niet alleen als de temperatuur al dagen onder het vriespunt ligt is het humaan om mensen een veilige plek en een warm bed te bieden. Een groot probleem in het kader van de dak- en thuislozen problematiek is het gebrek aan betaalbare eenpersoonswoningen. Hierdoor verloopt de uitstroom vanuit de opvang te traag en lopen de wachtlijsten voor een plek in de opvangvoorzieningen op. De Haagse Stadspartij wil specifiek voor deze doelgroep, verspreid over de stad, voldoende betaalbare eenpersoonswoningen realiseren. Voor de jongeren onder de doelgroep wordt er onder andere ingezet op co-housing in studentenflats. Ook wordt er voortaan gedifferentieerde nachtopvang aangeboden voor jongeren, economisch daklozen, oudere daklozen en mensen die met psychiatrische problematiek kampen. Nu zijn teveel dak- en thuisloze jongeren nog buiten beeld, daarom komt er een goede monitor zodat we zicht krijgen op deze groep. De gemeente gaat ruimhartiger briefadressen verstrekken zodat mensen zo snel mogelijk weer orde op zaken kunnen stellen.

B. Welzijn

Om bewoners voldoende en kwalitatief welzijnswerk te kunnen bieden is het belangrijk dat de middelen veel effectiever worden ingezet. Dit kan door minder vanuit de welzijnorganisaties en meer vanuit de behoeften van mensen te gaan werken. De overhead in het welzijnswerk wordt teruggedrongen en waar het gaat om het verlenen van subsidie genieten zelforganisaties en projecten van onderop de voorkeur boven grote welzijnsinstellingen. De subsidiesystematiek wordt gemoderniseerd zodat er bij de verdeelsleutel voortaan rekening wordt gehouden met de resultaten van welzijnsinstellingen. Welzijnswerkers en jongerenwerkers die de mogelijkheden van mensen als uitgangspunt nemen zijn belangrijke schakels voor het welzijn in onze stad dus hier wordt volop op ingezet. Net zoals laagdrempelige buurthuizen en ontmoetingsplekken in de wijken waar mensen zich thuis voelen. Ook komt er bij het jongerenwerk meer aandacht voor meisjes. Eenzaamheid is niet goed voor het welzijn van de mensen in onze stad. Vooral onder ouderen komt veel eenzaamheid voor. De gemeente heeft hier oog voor en probeert te helpen het sociaal isolement te doorbreken. Hiertoe wordt onder andere ingezet op maatjesprojecten, vrijwilligers en voldoende aanbod van leuke en laagdrempelige activiteiten. Met initiatieven van ouderen die een sociëteit of (denk)sportclub willen opzetten gaat de gemeente welwillend om.

C. Jeugdzorg

De Haagse Stadspartij vindt het belangrijk dat Den Haag, als grote stad, op het gebied van jeugdzorg in regionaal verband samenwerkt met andere gemeenten. Dit soort samenwerking mag echter niet ten koste gaan van de democratische controle en sturing vanuit de gemeenteraad. Bij de inkoop van jeugdzorg is niet het financiële plaatje maar de kwaliteit doorslaggevend. Zowel grote instellingen als vrijgevestigde hulpverleners zijn belangrijk voor een kwalitatief goede jeugdzorg en beiden worden daarom bij het Haags jeugdzorgbeleid betrokken.

Wanneer een gezin problemen meldt wordt daar direct op gehandeld zodat er in een zo vroeg mogelijk stadium passende hulp en ondersteuning kan worden geboden. Dit betekent dat wanneer er wachtlijsten dreigen te ontstaan er direct extra capaciteit wordt ingezet.

De financieringssystemen van jeugdzorg en volwassenenzorg zijn op dit moment van elkaar gescheiden waardoor niet alle jongvolwassenen de zorg of ondersteuning kunnen krijgen die het beste bij hen past. Er komt meer maatwerk voor jongvolwassenen die zorg of ondersteuning nodig hebben door een 18+/ 18- budget met voldoende middelen in te stellen.

D. Sport

Sport speelt een belangrijke rol in de maatschappij. Sporten is gezond en kan een belangrijke bijdrage leveren aan de sociale samenhang in onze stad. De Haagse Stadspartij ziet sport vooral in relatie tot welzijn en stelt daarom de breedtesport centraal. De gemeente hoeft zich in de ogen van de Haagse Stadspartij dan ook niet actief te bemoeien met topsport. Commerciële topsport kan zichzelf bedruipen. Specifiek topsportbeleid van de gemeente wordt wat de Haagse Stadspartij betreft afgebouwd. Wel is het goed als de gemeente talentvolle sporters stimuleert en helpt.

Op wijkniveau wordt sportbeoefening en lichaamsbeweging gestimuleerd, vooral gericht op jonge kinderen, mensen met een handicap, met obesitas, senioren en mensen die niet aan sport doen. In de inrichting van de openbare ruimte wordt hier ook slim op ingespeeld door zoveel mogelijk op een bewegingsbevorderende stad in te zetten. Dit kan door meer sporttoestellen te plaatsen in parken en op andere openbare plekken, meer sportveldjes aan te leggen in wijken en door bewegen in de openbare ruimte aantrekkelijker te maken. Een mooi voorbeeld hiervan is de zogeheten pianotrap die mensen verleidt om met de trap in plaats van de lift te gaan. Sportverenigingen worden door de gemeente ondersteund, onder andere bij het vinden van vrijwilligers en het professionaliseren en betaalbaar houden van sportclubs.

Hoofdstuk 7 - Verkeer, vervoer en mobiliteit

Het massale gebruik van de auto vormt een bedreiging voor een aantrekkelijke, leefbare en vitale stad. Voor de Haagse Stadspartij is de transitie naar duurzame mobiliteit een noodzaak. De fietser en de voetganger krijgen daarom prioriteit.

A. Minder autoverkeer

Auto's nemen teveel openbare ruimte in beslag en zorgen bovendien voor een slechte luchtkwaliteit. De Haagse Stadspartij wil daarom forse maatregelen om het autobezit te ontmoedigen en het gebruik van deelauto's, fietsen en OV te bevorderen. In de toekomst zal een systeem van schone zelfrijdende deelauto's veel minder ruimte kosten. Nu al willen we in iedere straat een plek voor deelauto's en gratis proefabonnementen. Dankzij ons initiatiefvoorstel gaat doorgaand verkeer geweerd worden uit woonwijken, waardoor woongebieden autoluw worden. Doorgaand verkeer wordt buiten deze stadsleefgebieden om over de grote toegangswegen verdeeld.

Bestaande toevoerwegen naar het centrum zoals het Schenk- en het Prins Bernardviaduct kunnen ingekort en versmald worden zodat groene wandel- en fietsroutes ontstaan. In de stadsleefgebieden worden fietsstraten de norm. Grachten en vaarroutes worden weer open gegraven en het openbaar vervoer en drukke wegen gaan deels onder de grond. We gaan al deze ideeën samen met de stad verder uitwerken en zullen op zoek moeten naar forse financiële bijdragen van het Rijk en de EU.

De binnenstad en veel winkelstraten zoals Denneweg, Noordeinde, Westeinde, Fahrenheitstraat en Prinsestraat kunnen verder autoluw of autovrij gemaakt worden. De route Gedempte Burgwal en Gedempte Gracht wordt een fietsstraat en het aantal parkeergarages in het centrum wordt teruggebracht. De Grote Marktstraat moet veel veiliger worden en krijgt een duidelijke afscheiding voor het fietsverkeer. De westkant van de centrumring wordt verlegd van de huidige route over de Laan Copes van Cattenburgh naar het Telderstracé.

Luchtkwaliteit

De luchtkwaliteit in de stad moet veel beter worden. Dat kan alleen met minder vervuilend autoverkeer. Dieselpersonenauto's van voor 2004 en vervuilende tweetakt scooters worden geweerd uit de milieuzone. De milieuzone wordt fors uitgebreid naar minimaal de centrumring inclusief het binnengebied. Verder leidt het weren van doorgaand verkeer in woonwijken tot veel minder autoverkeer. Om het autoverkeer verder te verminderen willen we inkomend verkeer zoveel mogelijk opvangen in P&R-locaties aan de rand van de stad die goed zijn aangesloten op het openbaar vervoer en met (huur)fietsvoorzieningen. Vrachtverkeer zet z'n lading over in een distributiecentrum langs de Trekvluit om per boot of elektrische busjes naar de stad te worden vervoerd. De luchtkwaliteit moet aan de WHO-norm gaan voldoen.

Parkeren

De Haagse Stadspartij is voor een parkeervergunningregeling voor de hele stad. Het huidige betaald parkeerbeleid wordt gekenmerkt door het steeds weer verplaatsen van de parkeerdruk, een wirwar van verschillende regelingen en rechtsongelijkheid. Voor mantelzorgers en hulpverleners blijft er een vrijstelling. De bezoekersparkeerregeling wordt iets verruimd. Met een duidelijk en strikt parkeerbeleid kan het autogebruik verder afnemen. Het tarief voor de eerste bewonersparkeervergunning dient kostendekkend te zijn en in gebieden met een hoge parkeerdruk worden geen nieuwe parkeervergunningen meer afgegeven. De prijs voor een tweede parkeervergunning wordt minstens verdubbeld. De Haagse parkeernorm bij woningbouw wordt, afhankelijk van de parkeerdruk, naar beneden bijgesteld. In het centrum en rond OV-knooppunten wordt het bouwen van meer woningen zonder parkeerplaats mogelijk. Parkeren op straat wordt flink duurder dan parkeren in garages. Op dagen dat in Scheveningen Bad de parkeergarages vol zitten gaan de toegangswegen naar de badplaats op slot voor bezoekers die met de auto komen. Wel

komen er meer parkeerplekken voor scootmobiel en krijgen gehandicapten met een scooter of auto meer parkeerruimte.

B. Fietsbeleid

De huidige fietsinfrastructuur kan sterk verbeterd worden. Op drukke fietsroutes komt een groene golf voor fietsers en bij regen krijgen fietsers extra groen. Fietspaden worden breder en bij kruispunten komt voldoende opstelruimte voor fietsers. Het huidige fietsparkeerbeleid in het centrum is niet fietsvriendelijk. Voor kortparkeren komen er meer parkeervakken met fietsnietjes op straat. Bij stations, drukke stadscentra en in het centrum komen voldoende gratis bewaakte stallingen. De fietsparkeernorm wordt strikt toegepast bij nieuwbouw en verbouw van kantoren, winkelcentra, bedrijven etc. In woonwijken worden autoparkeerplekken waar nodig vervangen door fietsparkeerplekken. Ook komt er een stadsbrede aanpak van weesfietsen. Op scholen komen campagnes om kinderen te stimuleren om de fiets te gebruiken.

C. OV, vervoer per water en vliegverkeer

Om de stad duurzaam bereikbaar te houden zullen we in moeten zetten op sneller en betaalbaar OV. Er komt een goede OV-verbinding met de Binckhorst. Met nieuwe snelle lightrailverbindingen moet je straks binnen drie kwartier vanuit Rotterdam op de boulevard van Scheveningen kunnen komen. Er komt ook snel OV vanuit Den Haag Zuidwest via het Westland naar Rotterdam. De Haagse Stadspartij kiest voor smalle, lichte trams en lightrail met voldoende capaciteit en niet voor zware trams die herrie maken en duur zijn. Voor iedere Hagenaar dient binnen vijfhonderd meter van de woning een OV-halte te liggen met overdag minimaal om de tien minuten OV-aanbod. Het gratis openbaar vervoer voor 65-plussers met een Ooievaarspas kan stapsgewijs uitgebreid worden. Er komt een pilot waarbij mensen zonder auto een goedkoop OV-abonnement kunnen aanschaffen. Het goedkope centrumretour komt terug en we verbeteren het nachtnet.

Vervoer per water

De grachten en de kanalen kunnen beter geschikt gemaakt worden voor de scheepvaart. De vaarverbinding van de Vliet naar zee via Scheveningen haven wordt hersteld. Net als de doorgaande vaarverbindingen naar Loosduinen en het Westland. De Haagse Stadspartij bepleit de inzet van watertaxi's. We willen meer aanlegplaatsen voor kano's, plezierboten en fluisterboten. De draaibrug bij de Hemsterhuisstraat wordt hersteld en gaat weer open. De Brouwersgracht en de Prinsegracht worden weer echte grachten met water. De overkluizing bij het Piet Heinplein verdwijnt.

Vliegverkeer

Vliegen is één van de meest milieubelastende vormen van vervoer en dient ontmoedigd te worden. We zijn tegen een verdere groei van Rotterdam The Hague Airport en willen geen vervolg geven aan de helihaven bij Ypenburg.

D. Verkeersveiligheid

Brommers, snorfietsen, scooters etc. verdwijnen van het fietspad en kunnen naar de openbare weg. Kruispunten worden veiliger ingericht en fietsers en voetgangers krijgen voorrang. Het aantal verkeersongelukken neemt weer toe onder andere doordat er steeds harder wordt gereden door auto's. Dit kan worden tegengegaan door strengere handhaving van snelheidsovertredingen en het terugbrengen van de maximumsnelheden. In woonwijken gaat de maximumsnelheid naar 30 km. Stoepen en straten worden beter begaanbaar voor mindervaliden. Nog steeds zijn lang niet alle hoeken van de straten afgeschuind en blijft het voor mensen in rolstoelen, met scootmobiel en rollators vaak lastig om de overkant van de straat te bereiken.

Hoofdstuk 8 – Sociale en inclusieve stad

Van de grote steden in Nederland is Den Haag van oudsher de stad waar arm en rijk het sterkst gescheiden van elkaar leven. Naast een stad met grote sociaaleconomische verschillen is Den Haag historisch gezien ook een stad die veel verschillende culturen kent. Daarnaast woont er in Den Haag een bloeiende gemeenschap lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders. Diversiteit is mooi en verrijkend voor een stad en dat willen we koesteren. Waar verschillen tussen mensen echter leiden tot discriminatie, uitsluiting of een gebrek aan kansen wil de Haagse Stadspartij hard ingrijpen.

De Haagse Stadspartij vindt het belangrijk dat we in Den Haag volop ruimte bieden aan andere opvattingen en culturen. Juist ook binnen bestaande structuren. Het diverse karakter van de stad is helaas nog niet evenredig terug te zien in de bepalende instituties. Dit kan en moet anders. We worden er beter van wanneer we de opvattingen, achtergronden, kennis en netwerken uit onze diverse stad in elk overleg en elk bestuur terug zien. Iedereen heeft evenveel recht op de stad en afkomst, sekse, religie, seksuele geaardheid of een handicap mogen nooit leiden tot uitsluiting en andere vormen van discriminatie. De Haagse Stadspartij gaat voor een radicaal inclusieve samenleving waar de macht eerlijk wordt verdeeld en iedereen op elk terrein gelijke kansen heeft.

De gedeelde stad

De stad is van iedereen en alle bewoners van Den Haag zijn gelijkwaardig. Daarom wil de Haagse Stadspartij dat er in elke wijk even zorgvuldig werk wordt gemaakt van het betrekken van bewoners bij plan- en besluitvorming. De Haagse Stadspartij vindt het belangrijk dat alle Haagse wijken een veilig en prettig leefklimaat hebben. Ook is het belangrijk dat de openbare ruimte en de publieke voorzieningen in onze stad goed toegankelijk zijn voor Hagenaars met een handicap.

De Haagse Stadspartij wil de enorme segregatie in de stad tegengaan door in te zetten op gemengde wijken. Dat betekent dat er duurdere woningen in minder welvarende wijken bijkomen en dat we meer betaalbare woonruimte realiseren in duurdere wijken. Bij stadsvernieuwing van minder welvarende wijken worden de belangen van oorspronkelijke bewoners niet uit het oog verloren. Bij opwaardering van hun wijk mogen zij op den duur niet ongewenst uit hun buurt worden verdrongen. Sociale problemen zoals armoede, werkloosheid en taalachterstand worden actief aangepakt, ongeacht in welke wijk de problemen zich voordoen.

A. Emancipatie

LHBTIQ+ vriendelijke stad

Het Haagse 'homobeleid' wordt voortgezet met goede gemeentebrede voorlichting en een keiharde aanpak van discriminatie van lesbo's, homo's, biseksuelen, transgenders, interseksuelen of queers. In de Haagse Educatieve Agenda (HEA) spreken we af dat alle scholen op dit gebied goede voorlichting geven en aan de slag gaan met projecten om vooroordelen en discriminatie tegenover LHBTIQ+'ers tegen te gaan. Ook bij werkgevers, sportverenigingen en zorginstellingen wordt gewerkt aan het tegengaan van vooroordelen en discriminatie van LHBTIQ+'ers. De politie wordt beter getraind in het herkennen en aanpakken van discriminatie van LHBTIQ+'ers.

In samenspraak met LHBTIQ+ jongeren wordt gekeken naar manieren om het uitgaansklimaat in Den Haag voor deze groep te verbeteren. In overleg en samenwerking met betrokkenen uit de LHBTIQ+ migrantengemeenschappen wordt gekeken welk beleid er kan worden ontwikkeld om deze groepen beter te ondersteunen. Ook voor roze senioren komt meer aandacht. Er worden meer roze woongroepen mogelijk gemaakt en ook op het gebied van zorg wordt in overleg met deze senioren gekeken hoe het zorgaanbod beter kan aansluiten zodat zij ook op hun oude dag nog onbezorgd zichzelf kunnen zijn.

Vrouwenemancipatie heeft prioriteit

Geweld tegen vrouwen is helaas nog steeds een groot maatschappelijk probleem. Bestrijding en voorkoming van seksueel geweld, vrouwenhandel, relationeel geweld en andere vormen van geweld tegen vrouwen zijn wat de Haagse Stadspartij betreft één van de prioriteiten in het Haags veiligheidsbeleid. Er komt een centraal meldpunt dat zich bezig houdt met geweld tegen vrouwen. Dit om het probleem beter in kaart te brengen en om te voorkomen dat vrouwen van het kastje naar de muur worden gestuurd. Scholen gaan stevig aan de slag met voorlichting en programma's rondom gendergelijkheid om zo discriminatie en geweld tegen vrouwen tegen te gaan. Sekswerkers worden met respect behandeld en actief bij het prostitutiebeleid betrokken. Bij prostitutiestraten wordt actief en intensief gecontroleerd op uitbuiting en mensenhandel. Ook moet er actieve hulpverlening en preventie zijn op het gebied van eerwraak en meisjesbesnijdenis.

In de 'participatiesamenleving' zijn het nog te vaak vrouwen die driedubbel belast worden. Met betaald werk, zorg voor het gezin én mantelzorg. De Haagse Stadspartij vindt het belangrijk dat hier meer aandacht voor komt en dat gezinnen worden gestimuleerd om zorgtaken eerlijker te verdelen. De Haagse Stadspartij wil graag een ontmoetingsplaats voor alle Haagse vrouwen waar naast vrouwenemancipatie ook culturele en intellectuele ontmoetingen plaats kunnen vinden. De gemeente heeft als werkgever een voorbeeldfunctie te vervullen wat betreft de emancipatie van vrouwen. Daarom streeft de gemeente ernaar dat de helft van de hogere functies door vrouwen vervuld wordt. Hier wordt stapsgewijs een quotum voor ingesteld. Verder komen er bij de gemeente meer hogere functies op basis van een deeltijd dienstverband beschikbaar, wordt er bij het inplannen van belangrijke vergaderingen rekening gehouden met school- en crèchetijden, zal het vaderschapsverlof voor ambtenaren verder worden uitgebreid en gaat de gemeente welwillend om met verzoeken van jonge vaders die minder willen gaan werken. Mannen en vrouwen die voor de gemeentelijke organisatie werken worden gelijk beloond. Er komen eindelijk voldoende gratis en veilige openbare wc's voor vrouwen

B. Integratie en discriminatie

Den Haag is in alle opzichten een superdiverse stad. De verwachting is dat de grote Nederlandse steden de komende jaren alleen nog maar aan diversiteit zullen toenemen. Dit vraagt om een andere kijk op integratie dan het beleid waarbij 'nieuwkomers' en hun nakomelingen zich volledig moeten assimileren aan een identiteit die vandaag de dag niet meer dominant is. Integreren doen we samen. Wat ons in Den Haag in al onze diversiteit bindt is onze gezamenlijke identiteit. Jong of oud. Arm of rijk. Wit of zwart. Homo of hetero. Religieus of niet. Wij zijn Haags. Dat bindt ons. Deze gezamenlijke Haagse identiteit krijgt wat de Haagse Stadspartij betreft een centrale plek in het integratiebeleid. Om recht te doen aan de diversiteit van de stad en iedereen een eerlijke stem te geven wordt er binnen de bestaande structuren ruimte gemaakt voor diversiteit zodat beslissingsbevoegdheid en macht eerlijker kunnen worden verdeeld.

Integreren doen we samen

Integratiebeleid gaat niet alleen over migrantengroepen maar richt zich op iedereen die buiten de Haagse samenleving dreigt te komen staan. De overgrote meerderheid van de Haagse bevolking is redelijk goed opgeleid, heeft werk en sociale contacten, spreekt de taal en participeert volop in de samenleving. Waar bij individuen of groepen problemen of achterstanden bestaan op sociaal, cultureel of economisch gebied wordt gericht integratiebeleid ingezet. De Haagse Stadspartij vindt het belangrijk dat iedereen de Nederlandse taal beheerst. Er moet daarom voldoende kwalitatief en laagdrempelig taalonderwijs beschikbaar zijn met verschillende instapniveaus én met voldoende doorstroommogelijkheden.

Geen ruimte voor discriminatie

Discriminatie moet wat de Haagse Stadspartij betreft hard worden aangepakt met een goed toegerust en onafhankelijk discriminatiemeldpunt, informatiecampagnes en een actief politietoetreden met lage drempels voor het doen van aangifte. Het tegengaan van discriminatie op de arbeidsmarkt blijft ook de komende raadsperiode een speerpunt in het gemeentelijk beleid.

Vluchtelingen

De gemeente Den Haag pakt haar rol in de opvang van statushouders voortvarend op en gaat door met de 'Haagse aanpak' voor de integratie van statushouders die de afgelopen jaren is ontwikkeld. Met goede huisvesting, verspreid over de stad én door gerichte hulp bij integratie op de arbeidsmarkt. Zo zorgen we ervoor dat statushouders zo snel mogelijk mee kunnen draaien in de stad. Een Nederlands diploma is de meest kansrijke weg naar economische zelfstandigheid. Veel diploma's uit herkomstlanden van statushouders worden in Nederland niet direct erkend. De gemeente ondersteunt statushouder daarom bij de accreditatie van buitenlandse diploma's en het volgen van eventuele schakel- of extra studiejaar die hiervoor nodig zijn.

De hulpverlening aan ongedocumenteerden wordt versterkt. De Haagse Stadspartij stelt de mensenrechten centraal en vindt dat ongedocumenteerden recht hebben op bed, bad, brood en begeleiding. Ongedocumenteerden moeten veilig aangifte kunnen doen en gebruik kunnen maken van zorg als dat nodig is.

C. Veiligheid voor iedereen

De Haagse Stadspartij gaat voor een stad waar iedereen zich veilig kan voelen. Beeldvorming in de media, de opkomst van rechts-populistische politiek en maatregelen zoals cameratoezicht kunnen gevoelens van onveiligheid versterken. Ook het veelvuldig inzetten van drones en helikopters als opsporingsmiddel dragen niet bij aan het gevoel van veiligheid. Veel criminaliteit is verbonden aan het gebruik van harddrugs en alcohol, drugshandel, psychosociale problematiek en armoede. Druggerelateerde criminaliteit kan worden voorkomen met gecontroleerde verstrekking van harddrugs en de regulering van wietteelt, - productie en -handel. Criminele organisaties achter drugshandel zullen daarmee verdwijnen en verslaafden kunnen makkelijker de stap naar hulpverlening maken. De Haagse Stadspartij wil dat Den Haag zich proactief opstelt inzake de legalisering van wiet(teelt) en aanhaakt bij experimenten rondom gereguleerde wietteelt. Criminaliteit kan verder worden teruggedrongen door betere hulp en opvang van daklozen en mensen met verward gedrag. En door de aanpak en voorkoming van armoede, gebrek aan toekomstperspectief en uitsluiting.

Een goede relatie tussen politie en burgers is essentieel voor de veiligheid in onze stad. De Haagse Stadspartij vindt het daarom belangrijk dat de politie volop in deze vertrouwensband investeert. Om de aangiftebereidheid te vergroten dient het doen van een aangifte versimpeld te worden. Mensen kunnen weer direct aan het bureau aangifte doen, zonder van te voren een afspraak te hoeven maken. Controledrift en betutteling door de overheid ondermijnen het vertrouwen van de burger in het gezag. De politie zou bij kleine overtredingen tactvoller kunnen opereren en zal zo meer respect en vertrouwen van stadsbewoners verdienen. De Haagse Stadspartij gaat voor een dienstbare en toegankelijke politieorganisatie die meer op straat aanwezig is, minder in de auto rondrijdt en een minder repressieve houding aanneemt. De wijkagent heeft zicht op de wijkproblemen en verdient daarom een belangrijke rol bij het sociale- en welzijnsbeleid van de stadsdelen. De Haagse Stadspartij wil niet dat Boa's een nieuw soort gemeentepolitie worden. Zij worden alleen ingezet voor handhaving waar dat echt nodig is en goed opgeleid zodat de kwaliteit van hun optreden in alle gevallen gewaarborgd is.

We willen dat iedereen in onze stad gelijk behandeld wordt dus etnisch profileren tegengaan is een topprioriteit. Politiecontroles en staande houdingen worden hiertoe voortaan systematisch gemonitord. De politie doet aan gelijke behandeling bij preventief fouilleren. Ook is de inzet dat de personeelssamenstelling van het politiekorps een afspiegeling wordt van de diverse samenleving die onze stad is. Daarnaast worden het vertrouwen in de politie en de mate van tevredenheid over de politie jaarlijks gemonitord onder een representatieve afvaardiging van de Haagse bevolking.

Hoofdstuk 9 - Democratisch bestuur

A. Open bestuurscultuur

De Haagse Stadspartij stelt de burger centraal en wil inspraak en samenspraak op een zo goed mogelijke manier organiseren. De ambtelijke organisatie wordt zo ingericht dat de gemeente voortdurend in contact staat met de burger zowel in de fase van beeldvorming als de uitvoering. De politiek ziet er op toe dat deze culturomslag ook werkelijk tot stand komt. Dat kan alleen als de gemeenteraad los van het college zijn eigen rol pakt en als hoogste orgaan de kaders stelt en kritisch controleert. Wij willen een stadsbestuur dat dienstbaar is aan de stad. Een gemeente die de ruimte geeft aan initiatieven uit de stad, waar iedereen meetelt en waarin de verschillen overbrugd worden.

Integer bestuur

Iedere schijn van belangenverstremming bij wethouders, raadsleden en ambtenaren is voor de Haagse Stadspartij uit den boze. Hetzelfde geldt voor de geheimhoudings- en loyaliteitscultuur. Een goede aanpak hiervan vereist openheid, alertheid en actieve handhaving van alle regels en wetten op dit gebied. Daarnaast moet klokkenluiders de mogelijkheid worden geboden om veilig aan de bel te trekken. Het wettelijke informatierecht van individuele raadsleden wordt leidend, ook als dat politiek niet handig uitkomt. De gemeente laat zich niet onder druk zetten door bedrijven die dreigen met rechtszaken.

Meer feiten en terugkoppeling van effecten van besluiten

Er komt een zelfstandig orgaan 'Onderzoek, informatie en Statistiek' dat toegang heeft tot alle gegevens van de gemeente en CBS en zelf gegevens kan verzamelen. De adviescommissie bezwaarschriften gaat totale heroverwegingen in haar advies opnemen. Hieruit kan ook voortkomen dat het college het bestaande beleid wel correct uitvoert, maar dat dat beleid zelf niet correct is. Ook via de Ombudsman, Haagse Rekenkamer, evaluaties en analyses van rechtszaken worden de effecten van besluiten aan het bestuur teruggekoppeld.

B. Ruimte voor de burger

Burgerbegroting

Er komt een burgerbegroting, waarin burgers zelf - los van de gemeenteraad - jaarlijks tweeënhalf miljoen euro kunnen bestemmen voor projecten in de stad die zij van belang vinden. De burgers bepalen daarin zelf welke thema's het geld krijgen, en dienen zelf projecten binnen deze thema's in die ze zelf willen uitvoeren of laten uitvoeren door de gemeente. We kijken daarvoor naar het Antwerpse model.

Recht om overheid uit te dagen

Burgers krijgen steeds meer mogelijkheden om de gemeente uit te dagen, binnen de kaders van het algemeen belang. Onderdeel daarvan zijn wijkbudgetten en 'the right to challenge' - het recht om als burgerinitiatief de gemeente uit te dagen wanneer men vindt dat men een overheidstaak beter zelf kan uitvoeren. Naast 'eerste hulp bij stad maken' waarbij initiatieven hulp krijgen van buiten de gemeente, worden initiatiefnemers ook binnen het stadhuis met open armen ontvangen.

Verschillen in zelfredzaamheid van burgers

De gemeente verwacht van burgers steeds vaker dat ze zelfredzaam zijn. Op allerlei gebieden: arbeid, uitkeringen, aanvragen van toeslagen, gezondheid, invullen van formulieren, bezwaar indienen. De overheid onderschat de verschillen in zelfredzaamheid van burgers. Niet iedereen heeft hetzelfde denk- en doevermogen. De dienstverlening van de gemeente moet beter. Niet de situatie van de burger staat nu centraal, maar het systeem van de gemeente. Dat willen we omdraaien. Het aantal sociaal raadslieden van de gemeente is de afgelopen jaren drastisch verminderd en de wachttijden zijn sterk opgelopen. De Haagse Stadspartij wil meer adequate hulp voor mensen die tussen wal en schip zijn gekomen en wil de wachttijden voor hulp en ondersteuning sterk verminderen. Ook moet er meer oog komen voor burgers die niet digitaal vaardig zijn. Voor hulp bij het doen van Wmo-aanvragen en andere sociale voorzieningen komen voldoende onafhankelijke cliëntondersteuners beschikbaar.

C. Transparantie en privacy

Geen 'Big Brother overheid'

De gemeente dient de privacy van burgers te beschermen. Er is sprake van normvervaging, waarbij bijvoorbeeld de toestemming voor het gebruik van patiëntendossiers niet als essentieel, maar als onpraktisch wordt beschouwd. Het lijkt er steeds meer op dat de overheid haar burgers niet meer vertrouwt en op steeds grotere schaal technische surveillancemiddelen inzet. Dat is een ontwikkeling die de Haagse Stadspartij afkeurt. Camera's in de openbare ruimte verminderen de criminaliteit niet. Dergelijk toezicht leidt maar al te vaak tot verplaatsing van criminaliteit en een vals geloof in veiligheid. Alleen indien de openbare orde ernstig in het geding is kan de inzet van camera's overwogen worden. Persoonlijke data die de gemeente verzamelt, blijven zo kort mogelijk bewaard en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt dan waarvoor ze verzameld zijn. Opslag van data van burgers door de gemeente mag alleen wanneer de databestanden zijn aangemeld, de burger op de hoogte is gebracht en er een wettelijke bevoegdheid voor is. Wie weigert vingerafdrukken en/of andere biometrische gegevens af te staan voor een ID of paspoort krijgt een speciaal identiteitsbewijs van de gemeente Den Haag om in ieder geval te kunnen werken, wonen en/of zorg te ontvangen.

Open data, open source, open overheid

De informatie die de gemeente bezit of waarover zij beschikt wordt voor iedereen inzichtelijk, tenzij zwaarwegende andere belangen als privacy zich daartegen verzetten. Hierop wordt extra ingezet. Ook de software die de gemeente gebruikt wordt 'open source' en vrij beschikbaar en verbeterbaar. Dat maakt het eindelijk mogelijk voor burgers en belangengroepen om te controleren hoe hun data beschermd en verwerkt worden, en maakt het voor anderen mogelijk de eenmaal door of in opdracht van de gemeente gemaakte software (gratis) te gebruiken en te verbeteren. Onze gemeente kan die verbeteringen dan weer (gratis) gebruiken.

De Haagse Rekenkamer of een aparte Data-kamer krijgt de opdracht om de veiligheid en privacy van de data in de gemeente continu onafhankelijk te toetsen en te bewaken.

Transparante financiën

De gemeente voert een verantwoord financieel beleid, waarbij de begroting sluitend is. De begrotingen en jaarrekeningen worden elk jaar transparanter. Met meer grafieken en illustraties worden de grote lijnen van de begroting voor een breed publiek inzichtelijk. In de jaarrekening worden niet alleen de successen gevierd, maar wordt voortaan ook verslag gedaan van de dingen die minder goed zijn gegaan. De begroting wordt online doorklikbaar. Daarbij worden ook links gemaakt

naar de besluiten die ten grondslag liggen aan beleid en worden verantwoordingen, monitors, registers en stemmingsuitslagen toegevoegd.

Einde aan ondemocratische structuren

Den Haag kent te veel 'gemeenschappelijke regelingen', structuren waarin politieke processen buiten de controle van de gemeenteraad om worden bestuurd. Dat varieert van de inkoop van jeugdzorg tot de ontwikkeling van bedrijventerreinen, of bijvoorbeeld binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag van het beleid op het gebied van openbaar vervoer en de aanleg van wegen tot het beleid op het gebied van economie.

Kenmerkend en zorgwekkend is het gebrek aan democratische sturing en controle op deze structuren. Eenmaal opgericht, gaan ze veelal hun eigen gang. Soms werkt dat prima (zoals bij de brandweer), soms ronduit slecht (zoals in de metropoolregio). Voor bovengemeentelijke taken op het gebied van wegen en openbaar vervoer kan de provincie deze taken terugnemen van de metropoolregio Rotterdam Den Haag. Zo is dat vrijwel overal elders in het land wel democratisch geregeld. Bij andere taken moeten gemeenten goed samenwerken, maar zonder de taken en bevoegdheden elders te beleggen. De gemeenten blijven zelfstandig besluiten en kunnen op die wijze ook door de gemeenteraad gecontroleerd worden.

Onafhankelijke juridische tegenmacht

De Rijksoverheid maakt de gang naar de rechter steeds duurder en ontoegankelijker. Daardoor dreigt de rechterlijke toets bij gemeentelijke besluiten achterwege te blijven, ook wanneer er redenen zijn om die toets te vragen. Ook de gemeente heeft het niet altijd bij het rechte eind. Politieke afwegingen worden in de gemeente genomen, maar die moeten wel binnen de rechtskaders blijven waarbinnen de gemeente mag werken. Het is daarom belangrijk dat de gemeente ook onafhankelijke juridische tegenmacht organiseert. Dat kan met een fonds voor proefprocessen.

Meer debat en onafhankelijke, kritische media

Den Haag verdient meer debat in de stad. De afgelopen jaren is er al een grote vooruitgang geboekt, maar de Haagse Stadspartij wil meer. Door debatten in de stad worden nieuwe punten op de agenda gezet en kunnen burgers elkaar makkelijker vinden en scherp houden. De gemeente bevordert nieuwe debatlocaties en een goede debatagenda. Het plakrecht wordt uitgebreid. Een stad kan ook niet zonder onafhankelijke en kritische media. De gemeente ondersteunt media op stads-, stadsdeel- en wijkniveau.

D. Gastvrije demonstratiestad

De maatschappelijke meningsvorming vindt voor een deel op straat plaats. Dat geldt vooral voor protesten tegen wetgeving, overheidsbeleid, of (andere) misstanden, waarvoor groepen mensen aandacht willen vragen. Door de aanwezigheid van de Tweede Kamer en het parlement, ambassades en verschillende wereldorganisaties vinden er in Den Haag veel demonstraties plaats. De Haagse Stadspartij vindt het belangrijk dat individuen en groepen die in Den Haag willen demonstreren gastvrij worden behandeld.

Demonstreren is een grondrecht

Helaas heeft Den Haag op dit moment allesbehalve de reputatie een gastvrije demonstratiestad te zijn. Het recht op demonstratie is een belangrijk grondrecht waar in principe niet aan wordt getornd. Het doel van een demonstratie is het overbrengen van een (politieke) mening. De gemeente faciliteert daarom dat demonstraties op zichtbare locaties in de stad kunnen plaats vinden. Ook in woonwijken en in winkelgebieden moet in beginsel gedemonstreerd kunnen worden. Een toename van het opleggen van beperkingen doet afbreuk aan het recht op demonstreren. Ook moet erg spaarzaam worden omgegaan met het vastleggen in het gemeentelijk demonstratiebeleid van een

maximum aantal demonstranten op bepaalde plaatsen in de stad. De gemeente en politie mogen geen onderscheid maken naar de politieke boodschap die wordt verkondigd.

Politie is er vóór demonstranten

De inzet van politie moet gericht zijn op het faciliteren en goed laten verlopen van demonstraties. Burgemeester en politie zorgen er vooral voor dat er kan worden gedemonstreerd. Ook als twee 'vijandige' groepen in de stad willen demonstreren dient de politie in de eerste plaats faciliterend op te treden. De Haagse Stadspartij vindt dat preventief aanhouden van (grote) groepen demonstranten moet worden voorkomen. Politieinzet moet gericht zijn op het voorkomen van wanordelijkheden door demonstraties in goede banen te leiden, niet op het verhinderen van demonstraties door demonstranten (bij voorbaat) 'in te rekenen'.

Een overkill aan politie-inzet bij demonstraties is intimiderend en gaat ten koste van politiewerk in de wijk. Dit moet worden voorkomen. De Haagse Stadspartij vindt het belangrijk dat er meer begrip en ruimte komt voor ludieke acties en spontane demonstraties. De-escalierend optreden wordt hierbij het uitgangspunt.

Aan (proactief) politieoptreden op grond van vage APV- en andere wettelijke bepalingen die meestal tot een sepot leiden of later bij de rechter veelal geen stand houden, moet een einde komen.

Hoofdstuk 10 - Financiële bijlage (nog nader in te vullen)

Dit programma heeft de volgende financiële consequenties:

Eenmalig	Jaarlijks
(in milj. Euro)	(in milj. Euro)

Extra investeringen

Programma 1 Stadsontwikkeling

- Meer zelfbouw
- Wooncoöperaties
- Woningvoorraad verduurzamen
- Norfolkterrein
- Renovatie kerken en scholen
- Betaalbare woningen
- Grachtenplannen
- Treinsporen ondergronds

Programma 2 Groen en duurzaamheid

- Duurzame energiebronnen
- Vergroenen en onttregelen
- Groene banen
- Groenonderhoud
- Extra groen, extra bomen
- Financiering energietransitie
- Lokaal voedsel
- Circulaire economie
- Ecoducten Teldersweg

- Verbinding Bosjes van Poot/Westduinpark
- Stadsecologie

Programma 3 Cultuur

- Meer geld voor cultuur
- Broedplaatsen
- Bibliotheken heropenen

Programma 4 Economie, werk en inkomen

- Meer banen onderkant arbeidsmarkt
- Armoedebeleid

Programma 5 Onderwijs

- Aanpak startkwalificatie
- Meer stageplekken

Programma 6 Zorg, welzijn en sport

- Rijksbezuiniging op zorg opvangen
- Eigen bijdragen afschaffen
- Nachtopvang hele jaar open
- 18+/18- budget jeugdzorg

Programma 7 Verkeer

- Stimuleren autodelen
- Nieuwe infrastructuur OV
- Fietsmaatregelen

Programma 8 Sociale en inclusieve stad

- Meldpunt seksueel geweld
- Ontmoetingscentrum voor vrouwen
- Arbeidstijdverkorting gemeente
- Openbare wc's voor vrouwen
- Bed, bad, brood en begeleiding

Programma 9 Democratie en bestuur

- Bureau onderzoek, informatie en statistiek
- Burgerbegroting
- Verbetering inspraak en samenspraak

Totaal

Dekking

- Arbeidstijdverkorting gemeente
- Groei Gemeentefonds
- Extra geld Regeerakkoord
- Groei eigen inkomsten Gemeente
- Doorlichting reserves en voorzieningen
- Vrijval reserves

- Voordeel jaarrekening 2017
- Extra opbrengst parkeergeld
- Hogere OZB-eigenaren
- Groei met Groei
- Minder inhuur
- Structurele onderbesteding
- Bezuiniging topsport
- Bezuiniging kenniseconomie
- Incidenteel naar jaarlijks

CONCEPT